Rok 11. Warszawa, dnia 31 grudnia 1935 r. Nr. 24

OSZCZĘDNOŚĆ

DWUTYGODNIK POŚWIĘCONY SPRAWIE ORGANIZACJI OSZCZĘDNOŚCI W POLSCE

ORGAN ZWIĄZKU KOMUNALNYCH KAS OSZCZĘDNOŚCI W WARSZAWIE

Prenumerata z przesyłką pocztową wynosi:

Rocznie	zł. 28.—
Półrocznie	„ 14.—
Kwartalnie	„ 7.—
Miesięcznie	„ 3.—
Cena Nr. pojedyńcz. .	„ 1.40

REDAKCJA I ADMINISTRACJA:
Warszawa, ul. Moniuszki 1a.
Konto czekowe w P. K. O. Nr. 1520.
Nakład i wydawnictwo „Samorządowego Instytutu Wydawniczego" Sp. z ogr. odp. w Warszawie, ul. Moniuszki Nr. 1a — Telef. 5-92-63.

Rękopisów nadesłanych redakcja nie zwraca.
Przedruk dozwolony za podaniem źródła

Fabryczne kasy oszczędności w Niemczech

Fabryczne kasy oszczędności należą do nieznanych dziś instytucyj w Polsce. Idea ich nie była jednakże nam obca. Instytucje tego typu istniały w b. zaborze rosyjskim. Powstały one na podstawie uchwały Rady Państwa z 1889 roku, która zezwoliła osobom prywatnym zakładać kasy fabryczne na ich odpowiedzialność majątkową. Jak podaje p. M. Kaczanowski [1]), kas fabrycznych istniało na 1 stycznia 1895 r. 141.Wydały one 929 książeczek oszczędnościowych i posiadały wkładów 79.955 rubli; a zatem ich efekt finansowy był nieznaczny. Przyczyny tak słabego rozwoju przypisuje J. Kirszrot - Prawnicki, autor pracy „O oszczędności" (cytowany przez p. Kaczanowskiego) „z jednej strony niezbyt gorącemu braniu do serca sprawy oszczędnościowej przez właścicieli zakładów, a z drugiej strony niechęci robotników ujawniania swych oszczędności przed pracodawcami".

Pozwoliliśmy zacytować sobie powyższe zdanie, gdyż argumenty przytoczone odnoszą się również do fabrycznych kas oszczędności w Niemczech, gdzie mimo to rozwinęły się one doskonale, a rezultaty przez nie osiągnięte są dowodem, że idea kas fabrycznych spoczywa na realnych przesłankach. Sądzimy też, że fabryczne kasy oszczędności mogłyby i u nas oddać duże usługi, jako środek pomocniczy dla szerzenia oszczędności na tak trudnym terenie, jak środowisko robotnicze. W tej myśli chcemy poświęcić nieco miejsca tym instytucjom w Niemczech.

Sama nazwa „fabryczne" kasy oszczędności nie jest całkiem ścisła; właściwiej byłoby może mówić o kasach „robotniczych". Jednakże niemieckie „W e r k s p a r k a s s e n" obejmują nie tylko robotników fizycznych, lecz również pracowników umysłowych, zatrudnionych w danem przedsiębiorstwie, zresztą nietylko przemysłowem. Związanie z terenem przedsiębiorstwa stanowi jednak ich cechę istotną.

I.

Instytucja fabrycznych kas oszczędności jest w Niemczech nie nowa. Urządzenia przy przedsiębiorstwach dla zbierania oszczędności wśród pracobiorców istniały tam już od przeszło stu lat. Mimo to dyskusja dokoła tego zagadnienia trwa wciąż jeszcze, a ostatnio przybrała nawet na aktualności. Stało się to naskutek art. 27 nowej ustawy o instytucjach kredytowych w Niemczech z 5 grudnia 1934 roku, który przewiduje, że pewien rodzaj tych kas ulegnie likwidacji do końca roku 1940.

Dyskusja ta jest zrozumiała, jeśli się zważy pozycję, jaką kasy fabryczne w gospodarstwie niemieckiem przedstawiają. Według danych Komisarjatu Rzeszy dla spraw kredytowych liczba fabrycznych kas oszczędności wynosi zgórą 700; istnieją one we wszystkich częściach państwa i we wszystkich gałęziach gospodarstwa, najsilniej zaś są reprezentowane w przemyśle włókienniczym, w górnictwie, w przemyśle żelaznym i browarnianym, istnieją również w cukrownictwie, papiernictwie, a nawet w przedsiębiorstwach handlowych. Stan wkładów w tych kasach obliczany jest na ½ do 1 miljarda marek i zbliża się raczej do tej górnej granicy. Wprawdzie część tej sumy przypada na kasy fabryczne, które w gruncie rzeczy nie mają charakteru „kas oszczędności"; np. niektóre z nich są tylko formą udziału pracowników w przedsiębiorstwach, mającą zapewnić udziałowcom prawa wierzycieli na wypadek upadłości. W każdym razie właściwe wkłady oszczędnościowe wynoszą kilkaset miljonów mk.

Fabryczne kasy oszczędności w Niemczech po-

---

1) „Dzieje oszczędności w Polsce", Nr. 11 „Oszczędności", 1934.

siadają różne formy pod względem ich sytuacji prawnej, administracji i operacyj czynnych. Ze względu na działalność lokacyjną rozróżnić można następujące rodzaje kas: kasy, których wkłady lokowane są całkowicie lub częściowo w przedsiębiorstwie, oraz kasy, lokujące wkłady całkowicie lub częściowo poza przedsiębiorstwem (w instytucji kredytowej, w określonych papierach wartościowych i t. d.). Podobnie różnolicie przedstawia się kwestja gwarancji za wkłady oszczędnościowe. Znajdują się one bądź pod gwarancją przedsiębiorstwa, bądź też pod gwarancją jakiejś stojącej poza przedsiębiorstwem instytucji, np. komunalnej kasy oszczędności, w której lokowane są wkłady kasy fabrycznej; spotyka się również kombinacje obu systemów. Wspomniany przepis ustawy kredytowej przewiduje rozwiązanie tylko tych kas, których wkłady lokowane są w przedsiębiorstwach i służą przeważnie celom finansowania przedsiębiorstw.

II.

Krytyka ostatnich lat zwróciła się przedewszystkiem przeciwko lokowaniu zebranych wkładów w danem przedsiębiorstwie względnie za jego pośrednictwem. Gdy przed wojną o utworzeniu i prowadzeniu fabrycznej kasy oszczędności decydowały głównie momenty socjalne i socjalno - polityczne, to po wojnie zeszły one na plan dalszy, a na czoło wysunęły się względy na finansowanie przedsiębiorstw. W dobie poinflacyjnej kapitały w Niemczech silnie się zmniejszyły i stały się drogie. Aby ściągnąć wkłady oszczędnościowe kas fabrycznych, trzeba było płacić od nich procenty wyższe od płaconych przez instytucje kredytowe. Mimo to jednak oszczędności fabryczne stanowiły z reguły tańszy kapitał dla celów finansowania przedsiębiorstwa, niż kredyty bankowe lub inne obce kapitały. Dlatego jest rzeczą zrozumiałą, że wiele przedsiębiorstw starało się zdobyć potrzebne kapitały drogą zakładania fabrycznych kas oszczędności i przyciągnięcia zebranych przez nie wkładów od pracowników i robotników.

Ta forma samofinansowania za pomocą wkładów fabrycznych przedstawia te same niebezpieczeństwa, co każda inna forma tych operacyj. Uzyskany tą drogą kapitał jest zwykle tańszy, niż na rynku, co skłania odnośne przedsiębiorstwa do powiększania inwestycyj w rozmiarach niedopuszczalnych z punktu widzenia gospodarczo - społecznego. Straty, spowodowane fałszywemi inwestycjami kapitału otrzymanego na rynku zorganizowanym, ponoszą przedsiębiorstwa względnie te banki i prywatni kapitaliści, którzy przedsiębiorstwo finansowali; jednakże mają oni możność wglądu i kontroli przedsiębiorstwa. Inaczej ma się sprawa w razie błędnych inwestycyj kapitałów z fabrycznych kas oszczędności: sami wkładcy nie mają tu żadnego wpływu lub tylko w ograniczonym zakresie, na użycie kapitału przez przedsiębiorstwo; pozatem nieposiadają oni z reguły dostatecznej orjentacji w tych sprawach. Skutkiem tego wkładcy kas fabrycznych, choć nie mogą ponosić odpowiedzialności za błędy w inwestycjach, ponoszą jednak straty, tracąc w razie upadku przedsiębiorstwa nie tylko źródło pracy, lecz i zaoszczędzone pieniądze.

Potwierdzeniem powyższych zarzutów stały się częste po 1929 roku upadłości przedsiębiorstw, posiadających fabryczne kasy oszczędności. Upadek tych kas nie pozostał bez wpływu na komunalne kasy oszczędności, które musiały ponosić konsekwencję zachwiania się zaufania do instytucyj oszczędnościowych; odbiło się to na nich tembardziej, że po wojnie posiadacze wkładów w niemieckich komunalnych kasach oszczędności rekrutują się przeważnie zpośród warstw ludności małozamożnej. Tu ma swe źródło ostra krytyka fabrycznych kas oszczędności i postanowienia nowej ustawy kredytowej Rzeszy.

Z powyższych rozważań nie wynika bynajmniej, że fabryczne kasy oszczędności są instytucjami zbędnemi i szkodliwemi dla robotników i dla przedsiębiorców; dla przedsiębiorców dlatego, że w razie runu na kasę, której aktywa ulokowane są w przedsiębiorstwie, b. łatwo dojść może do załamania samego przedsiębiorstwa. Należy tylko odróżnić kasy fabryczne typu wyżej przedstawionego od oszczędności fabrycznej jako takiej. Fakt, że dobrze pojęta oszczędność fabrycza przetrwała 100 lat istnienia i wyszła zwycięsko z okresu inflancji, ma swoją wymowę. Jakież więc względy przemawiają za kasami fabrycznemi?

Korzyści z fabrycznych kas oszczędności mają zarówno pracownicy, jak i przedsiębiorcy oraz całe społeczeństwo. W interesie pracownika leży stworzenie pewnej sumy oszczędności jako rezerwy na różne potrzeby życiowe. Otóż fabryczne kasy oszczędności mają za zadanie ułatwić pracownikowi oszczędzanie. Do tego celu służą obok specjalnych premij i t. p. środków zachęty, przedewszystkiem udogodnienia w czynności oszczędzania. Główną przeszkodą, utrudniającą robotnikowi oszczędzanie, stanowi konieczność przełamania rozpowszechnionego mniemania, że nie opłaci się oszczędzać po parę groszy. Droga do osiągnięcia przez robotnika wytkniętego sobie celu oszczędzania jest w tych warunkach tak długa, że można ją pokonać tylko drogą s y s t e m a t y c z n e g o oszczędzania, przez odkładanie co tydzień lub co miesiąc kilku groszy lub złotych, jakie pozostają ze szczupłych dochodów. Kasa fabryczna stanowi dla robotnika wielką pomoc na tej mozolnej drodze oszczędzania. Umożliwia ona oddziaływanie na oszczędność u źródła dochodu, bo w warsztacie pracy. Niema dogodniejszej i pewniejszej drogi do oszczędzania, jak ta, że pracownik może oświadczyć w biurze wypłat swej fabryki, że pragnie, aby mu potrącano część jego płacy w dniu wypłaty i przekazywano ją na rachunek oszczędnościowy. Dzięki temu robotnik ma silną podnietę do regularnego oszczędzania, a jednocześnie unika niebezpiecznych pokus do zbędnych wydatków w dniu otrzymania zarobku; pozatem nie potrzebuje chodzić specjalnie do kasy oszczędności, bo ma ją na miejscu.

Dla przedsiębiorcy, poza momentami ogólnemi częściowo natury altruistycznej, najważniejszym bodaj motywem przy zakładaniu kas fabrycznych było pragnienie zainteresowania pracowników w rozwoju przedsiębiorstwa, wzmocnienia wzajemnych więzów między pracodawcą i pracobiorcą; do tego celu służą

premje, dodatkowe procenty i t. p. świadczenia, wypłacane pracownikom z zysków przedsiębiorstwa. Motyw ten, który zwłaszcza w czasach przedwojennych odgrywał dużą rolę, nie stracił swego waloru i obecnie. Zresztą dla przedsiębiorcy nie jest rzeczą obojętną, czy posiada pracowników oszczędnych i przezornych, czy też lekkomyślnych i rozrzutnych. Wreszcie należy podnieść jeszcze jeden moment, który może przyczynić się do zacieśnienia związków między przedsiębiorstwem i pracownikami i zainteresowania obu stron w założeniu i rozwoju kasy fabrycznej. Jest nim finansowanie budownictwa domów robotniczych; na ten cel kasa fabryczna może przeznaczyć część wkładów za odpowiedniem zabezpieczeniem hipotecznem i oprocentowaniem, oczywiście z zachowaniem odpowiedniej płynności pozostałych aktywów.

Wreszcie korzyść ma społeczeństwo i gospodarstwo społeczne, któremu przybywa nowe, dotychczas niewyzyskane źródło kapitalizacji. Źródło to jest tem większe, że dzięki kasom fabrycznym powstaje pewien nacisk na pracowników przedsiębiorstw, nacisk, który może mieć różną wagę i który często nie istnieje objektywnie, ale istnieje w mniemaniu pracowników. Otóż ten przymus, choćby tylko urojony, odgrywa znaczną rolę.

Ze strony związków robotniczych wysuwa się wprawdzie zarzut, że system oszczędzania w kasach fabrycznych nie zapewnia pracownikom dostatecznej dyskrecji i skutkiem tego powstrzymuje ich od oszczędzania. Zarzut ten nie jest jednak istotny, gdyż dyskrecję tę można zapewnić drogą odpowiednio skonstruowanej metody zbierania oszczędności (np. przez umieszczenie wysokości raty, potrącanej na wkład, na liście płacy w zamkniętej kopercie); pozatem dotychczasowe rezultaty działalności tych kas wskazują, że moment dyskrecji nie jest tak decydujący. Dawniej zarzucano często kasom fabrycznym, że umożliwiają one pracodawcy zbyt daleko idący wgląd w stosunki gospodarcze pracownika i w razie stwierdzenia większych sum odkładanych na rachunku oszczędnościowym mogą skłonić pracodawcę do obniżenia płacy. Jednakże i ten zarzut obecnie nie ma znaczenia; w dobie obecnej kwestja płacy regulowana jest przeważnie umowami zbiorowemi i tego rodzaju krzywdzącego indywidualizowania dziś nie należy się obawiać.

Umyślnie potraktowaliśmy szerzej główne argumenty w dyskusji nad fabrycznemi kasami oszczędności w Niemczech [2]), jako bardzo charakterystyczne dla tego zagadnienia i oświetlające je z różnych punktów widzenia.

III.

Z dyskusji przytoczonej wynika, że istnieją dwa zdrowe typy kas fabrycznych: 1) typ, polegający na ścisłej współpracy przedsiębiorstwa z sąsiednią publiczną kasą oszczędności i 2) typ fabrycznej kasy oszczędności, stanowiącej samodzielną instytucję z własną osobowością prawną.

Poświęćmy parę słów najpierw temu ostatniemu typowi kas fabrycznych, który w Niemczech należy raczej do dziedziny postulatów, wysuwanych ostatnio jako reakcja przeciwko kasom fabrycznym, finansującym przedsiębiorstwa. Jasną jest rzeczą, że tego rodzaju samodzielna kasa fabryczna musi kierować się w swej działalności (lokacyjnej i t. p.) temi samemi zasadami, co publiczne kasy oszczędności. Kasa taka musi być nie tylko prawnie, ale i faktycznie samodzielną instytucją, niezależną przynajmniej bezpośrednio od losów samego przedsiębiorstwa. Wynika stąd, że nietylko wkłady, ale i odpowiadające im pozycje majątkowe muszą być wyodrębnioe z bilansów przedsiębiorstwa, a lokata tych aktywów musi się opierać na zasadach pewności i płynności. Warunkiem powodzenia takiej polityki jest nieangażowanie się kasy w kredytach dla przedsiębiorstwa w rozmiarach i na warunkach, sprzecznych z zasadami zdrowej polityki publicznych kas oszczędności. Dużą trudność dla tego typu kas fabrycznych stanowi pozatem kwestja dobrania personelu, posiadającego odpowiednie kwalifikacje fachowe i moralne do prowadzenia kasy.

O ile system ten posiada w Niemczech znaczenie raczej teoretyczne, to system pierwszy, opierający się na współpracy przedsiębiorstwa z miejscową kasą komunalną, posiada tam długą już tradycję. W roku 1932 conajmniej 37 komunalnych kas oszczędności współpracowało z kasami fabrycznemi. Dzięki temu wyrobiła się pewna praktyka takiej współpracy. Nie będziemy tu zajmować się poszczególnemi sprawami technicznemi tego problemu; zaznaczamy tylko dla przykładu, że wchodzą tu w grę takie sprawy, jak kwestja, czy prowadzenie kont oszczędnościowych pozostaje w rękach przedsiębiorstwa a komunalna kasa oszczędności otrzymuje tylko w pewnych terminach zbiorowe zestawienie, czy też kasa zakłada u siebie konta dla każdego pracownika przedsiębiorstwa, wydaje mu indywidualną książeczkę; dalej kwestja, czy podnoszenie wkładów uskutecznia się w przedsiębiorstwie, czy też bezpośrednio w kasie komunalnej. Słusznie zaznacza wspomniany Dr. Gradl, że technika musi stosować się zawsze do warunków lokalnych, w szczególności do nastawienia kierownictwa przedsiębiorstwa i pracowników, do wielkości i organizacji pdzedsiębiorstwa i t. p. W mniejszych zakładach lub przedsiębiorstwach rolniczych wskazany jest system marek i skarbonek oszczędnościowych. Przy systemie markowym możnaby postępować w ten sposób: sprzedaży znaczków dokonuje dyrekcja zakładu wzgl. mężowie zaufania pracowników; każdy oszczędzający pracownik otrzymuje karton, do którego nakleja zakupione marki oszczędnościowe; po zapełnieniu kartonu przesyła się go do miejscowej kasy komunalnej (czyni to samo przedsiębiorstwo, bądź mężowie zaufania, bądź też sami pracownicy), która zapisuje na rachunku odpowiednie wpływy. Tego rodzaju system dał dobrze wyniki zwłaszcza w Bawarji.

Najbardziej celowy zarówno ze względów propagandy, jak i bezpieczeństwa, jest system, przy którym potrącona na oszczędność przy wypłacie za-

---

2) Por. artykuł Dr. J. B. Gradl'a — „Przyszłość oszczędności fabrycznej" w Nr. 13 „Sparkasse", z 1935 r.

robku suma jest przekazywana przez biuro wypłat bezpośrednio do kasy komunalnej. Oczywiście, wymaga to ścisłej współpracy z dyrekcją przedsiębiorstwa. W większych zakładach, które posiadają zwykle dostatecznie rozbudowaną organizację wewnętrzną i księgowość, założenie tego rodzaju kasy fabrycznej nie napotyka na większe trudności. Doskonały przykład takiej kasy dały zakłady Fr. Kruppa w Essen. Współpraca ta od 1932 roku została unormowana w ten sposób, że biuro oszczędnościowe zakładów Kruppa zostało przekształcone na oddział miejskiej kasy oszczędności w Essen, przeznaczony specjalnie dla obsługi pracowników tych zakładów. Całkowitą gwarancję za wkłady robotników przejęła kasa oszczędności wzgl. jej związek poręczający — gmina miasta Essen. Oszczędzanie następuje w drodze potrąceń płac; sumy potrącone przekazuje się Esseńskiej kasie oszczędności, która je lokuje zgodnie z przepisami swego statutu. Podstawą potrąceń jest uprzednio wyrażona zgoda pracownika wzgl. robotnika, który pozatem wyraża pisemnie zgodę na przekazywanie potrąconych sum do miejskiej kasy oszczędności.

Technika współpracy przedstawia się w głównych zarysach następująco [3]:

1°. Komunalna kasa oszczędności X otwiera dla każdego pracownika oszczędzającego w przedsiębiorstwie Y odrębne konto.

2°. Pracownik nie otrzymuje książeczki oszczędnościowej, a natomiast kwit depozytowy, stwierdzający, że na jego imię została złożona książeczka w kasie X. Kwit zawiera nadto umówione terminy i odpowiadającą im stopę procentową.

3°. Biuro oszczędnościowe fabryki Y przyjmuje od pracowników oszczędzających wkłady na rachunek oszczędnościowy otwarty w komunalnej kasie oszczędności, jak również dokonuje wypłat. Fabryka Y odpowiada za prawidłowe i rzetelne prowadzenie biura oszczędnościowego.

4°. Biuro oszczędnościowe fabryki Y dostarcza kasie oszczędności X w końcu każdego miesiąca w 2 egzemplarzach wykaz dokonanych w ciągu miesiąca wpłat i wypłat na rachunkach wkładów. Kasa oszczędności X dokonuje odpowiednich zapisów w książeczkach oszczędnościowych, wpisuje salda rachunków oszczędnościowych, na których zaszły zmiany, do drugiego egzemplarza wykazu i zwraca go biuru oszczędn. fabryki Y wraz z potwierdzeniem odbioru otrzymanej zgodnie z wykazem gotówki.

5°. W końcu roku kasa oszczędności X za pośrednictwem biura oszczędnościowego fabryki Y dostarcza oszczędzającym pracownikom zamknięcia rachunków, otrzymując od nich następnie potwierdzenie zgodności.

6°. Fabryka Y prowadzi tylko rachunek kapitału na poszczególnych kontach oszczędnościowych (stan — wpłaty— wypłaty — nowy stan). Procent oblicza kasa oszczędności X w końcu roku wzgl. przy podjęciu całego wkładu.

Praktycznym okazał się również następujący sposób, przy którym obciążenie pracą przedsiębiorstwa jest mniejsze, natomiast powstaje ściślejszy związek między oszczędzającym pracownikiem a komunalną kasą oszczędności; sposób ten nadaje się szczególnie dla współpracy z przedsiębiorstwami średniej wielkości, które nie posiadają tak rozbudowanych biur wypłat, jak zakłady wielkie.

1. Kasa oszczędności X prowadzi odrębne konto dla każdego oszczędzającego pracownika przedsiębiorstwa Y.

2. Oszczędzający otrzymuje książeczkę oszczędnościową.

3. Biuro wypłat przedsiębiorstwa Y dokonuje na zlecenie oszczędzającego regularnych potrąceń z płacy. Kasa oszczędności X otrzymuje potrącenia od wszystkich pracowników wraz z listą zbiorową, wystawiając przedsiębiorstwu pokwitowanie na globalną sumę. Zapisów na rachunku oszczędnościowym dokonuje się na podstawie listy. Zmiany w książeczkach wpisuje się przy ich przedłożeniu.

4. Wypłat dokonuje tylko kasa oszczędności X za przedstawieniem przez wkładcę książeczki. Poza regularnemi potrąceniami z płac wkładca może dokonywać dalszych wpłat na swój rachunek w kasie oszczędności.

Oba omówione systemy współpracy przedsiębiorstwa z komunalną kasą oszczędności połączone są naturalnie z pewną dodatkową pracą i kosztami dla przedsiębiorstwa. Skoro jednak kasa fabryczna została już zorganizowana, te dodatkowe ciężary i koszty w stosunku do globalnej pracy i kosztów istniejących stałych oddziałów przedsiębiorstwa (biuro personelne, biuro wypłat) są stosunkowo nieznaczne; drogą umowy może zresztą część kosztów pokrywać kasa oszczędności. W każdym razie wydatki i ciężary z tem związane są bez znaczenia w porównaniu z wielkiemi korzyściami natury społecznej i gospodarczej tego rodzaju fabrycznych instytucyj oszczędnościowych.

* *
*

Tak się przedstawia zagadnienie fabrycznych kas oszczędności w Niemczech. Warto się zastanowić nad tem, czy nie dałoby się i u nas w Polsce spróbować działalności na tym terenie. Wszak posiadamy już znaczne doświadczenie i możemy pochwalić się dobremi wynikami na terenie szkolnym; teren robotniczy posiada wprawdzie specyficzny charakter, a jednak S. K. O. opierają się na podobnych przesłankach, co kasy fabryczne. Naszem zdaniem instytucja klubów oszczędnościowych, tak rozpowszechniona zagranicą, może z powodzeniem znaleźć zastosowanie w Polsce pod postacią kas szkolnych, czy kas fabrycznych, czy wreszcie innych t. p. urządzeń. Kto wie, czy wkroczenie na tę drogę nie okazałoby się najlepszym sposobem propagandy oszczędności w ciężkich czasach dzisiejszych.

B. Obszyński.

---

3) Por. cytowany wyżej artykuł Dr. Gradl'a.

Aktualne zagadnienia oszczędności w Jugosławji[1])

Rozwój oszczędności w instytucjach finansowych w Jugosławji kształtuje się od szeregu lat niepomyślnie. Gdy w końcu 1931 roku suma wkładów we wszystkich instytucjach finansowych prywatnych i kasach oszczędności (bez P. K. O., banków państwowych i spółdzielni) wynosiła ok. 14.242 miljn. dinarów, to w końcu roku 1934 zmniejszyła się do 9.780 miljn. din., a więc prawie o 1/3. W samych komunalnych kasach oszczędności spadek ten był stosunkowo nieco mniejszy, bo suma wkładów z 2.212 miljn. zmniejszyła się do 1.913 miljn. w końcu 1934 r., a więc spadek wyniósł 13%.

Brak jest odnośnych cyfr dla spółdzielni kredytowych, sumę wkładów szacuje się na ok. 2 miljardy dinarów; z różnych jednak informacyj można sądzić, że stosunki w spółdzielniach nie przedstawiały się pomyślniej.

Natomiast ruch wkładów w państwowych instytucjach finansowych, jak w Państwowym Banku Hipotecznym i P. K. O., rozwijał się pomyślniej. Wkłady w tych instytucjach wzrosły w tym samym czasie z 950 na 1.749 milj. dinarów, a zatem prawie w dwójnasób. Mimo to ten wzrost wkładów wynosi zaledwie 1/6 odpływu wkładów w pozostałych instytucjach.

Jakież są przyczyny tego zjawiska?

Ogólny spadek wkładów, wynoszący około 25%, przypisać należy przedewszystkiem spadkowi dochodu społecznego. Trzeba pamiętać, że ceny kosztów utrzymania w Jugosławji spadły więcej, niż w jakimkolwiek innym kraju, a produkcją dóbr spożywczych zajmuje się w Jugosławji ok. 80% ludności. Silny spadek dochodów dotknął zatem około 4/5 ludności kraju. Wobec trwającego spadku cen światowych stosunki te pogarszały się ciągle, przy zmniejszonych możliwościach korzystnego eksportu oraz wskutek szeregu niepomyślnych zjawisk i zarządzeń wewnętrznych.

Upadłości wielkich banków w Europie Środkowej w połowie 1931 roku oraz spadek funta ang. we wrześniu 1931 wywołały silny niepokój wśród właścicieli wkładów w Jugosławji, którzy zaczęli masowo je wycofywać. Na nieszczęście, zagrożone w ten sposób instytucje prywatne i kasy oszczędności nie uzyskały pomocy od rządu i banków państwowych, pomoc ta pojawiła się dopiero w latach 1932 i 1933, gdy już było późno. Tymczasem bowiem większość instytucji szybko wyczerpała swe znaczne środki płynne i zaczęła z konieczności ograniczać wypłaty. To musiało skolei zwiększyć niepokój wkładców. Szczególnie ujemnie wpłynęło zawieszenie wypłat przez wielką instytucję „Pierwszą Kroacką Kasę Oszczędności“, posiadającą przeszło 2 miljardy wkładów. Zawieszenie wypłat przez tak wielką instytucję, noszącą w dodatku nazwę „kasy oszczędności“, choć z kasami komunalnemi nic pozatem wspólnego nie miała — podkopało zaufanie społeczeństwa do rzeczywistych kas oszczędności.

Dotknięte runem kasy oszczędności nie mogły tak szybko realizować swych należności krótkoterminowych, rozpożyczonych przeważnie rolnictwu. Do tych trudności przyłączyła się kwestja oddłużenia rolnictwa. Projekt ustawy, ogłoszony w marcu 1932, godził wyraźnie w interesy instytucyj kredytowych, grożąc zamrożeniem ich wierzytelności; od tego zamrożenia miały być wolne tylko uprzywilejowane pieniężne instytucje państwowe. Rozporządzenie to weszło niedawno w życie, wprowadzając moratorjum długów rolniczych wobec wszystkich instytucyj pieniężnych, z wyjątkiem państwowych. Dziś suma zamrożonych należności wobec rolnictwa i instytucyj pieniężnych, którym przyznano moratorjum sięga w niektórych kasach oszczędności 80 — 90% łącznej sumy ich wkładów oszczędnościowych.

Nieuchronnym skutkiem sytuacji, wytworzonej odpływem wkładów i moratorjum rolniczem, było żądanie moratorjum ze strony samych instytucyj kredytowych wobec wkładców. I faktycznie, na 620 instytucyj pieniężnych w kraju około 240 zmuszonych było szukać ochrony w moratorjum, wśród nich i kasy oszczędności. W ten sposób wytworzyła się sytuacja b. niepomyślna dla rozwoju oszczędności w Jugosławji.

Zdaje się nie ulegać wątpliwości, że następstw tych możnaby było uniknąć, a w każdym razie poważnie je zmniejszyć, gdyby zawczasu okazano pomoc instytucjom zagrożonym przez udzielenie kredytów w wysokości kilkudziesięciu miljonów dinarów. Drugim momentem jest brak ochrony prawnej dla nazwy „kasa oszczędności“, skutkiem czego nieufność, wywołana przez niektóre spółdzielcze i prywatne „kasy“, rozpowszechniła się szybko również w stosunku do właściwych kas komunalnych. Jak nikłą była pomoc ze strony banków państwowych, wynika z cyfr redyskonta i lombardu, uzyskanych przez kasy oszczędności. W roku 1931 suma redyskonta i lombardu wynosiła 37 miljn. czyli 1,7% sumy wkładów oszczędnościowych, w 1932 r. 57 milj. (2,8%), w 1933 — 54 milj. (2,6%) i w końcu 1934 r. ok. 41 milj. t. j. 2,1% wkładów. Tymczasem sama tylko Miejska Kasa Oszczędności w Zagrzebiu zmuszona była w 1931/32 wypłacić klientom 150 milj. dinarów t. j. 30% sumy wkładów, a stosunek ten w innych kasach bywał wyższy.

Do niepomyślnej sytuacji kas oszczędności przyczyniły się również inne momenty, mające specjalne znaczenie dla kas oszczędności najstarszych i największych — w banowinie Drawskiej (b. zabór austrjacki). Mianowicie w myśl ustawy o postępowaniu niespornem z lipca 1934 r. wszystkie fundusze pupilarne złożone w komunalnych kasach oszczędności (wynoszące ok. 150 miljonów din.) mają być przekazane Państwowemu Bankowi Hipotecznemu i w przyszłości tylko w tym banku składane. Postanowienie to godzi szczególnie w kasy oszczędności „regulatywne“ w b. prowincjach austrjackich. Kasy te pozatem ucierpiały i z innego powodu. Oto zmuszone były podczas wojny subskrybować znaczne sumy pożyczek, które po wojnie nie zostały zwa-

1) Skrót dwu referatów wygłoszonych na Walnem Zgromadzeniu Zrzeszenia Słowiańskich Kas Oszczędności we wrześniu 1935 r. w Pradze.

loryzowane; w ten sposób kasy te straciły kilkadziesiąt miljonów dinarów.

Kasy w innych banowinach, założone po wojnie, nie ucierpiały z powyższych względów, dlatego też znajdują się w lepszem położeniu. Pozatem aktywa ich ulokowane są na krótsze terminy i w mniejszym stopniu w kredytach rolniczych, a zatem więcej płynne. Dlatego też „kryzys zaufania" dotknął je w stopniu mniejszym; to też rozwijają się one pomyślnie. Brak im jednak podstawy prawnej w postaci ustawy o kasach oszczędności.

Projekt jednolitej i nowoczesnej ustawy o kasach oszczędności, złożony już w 1927 roku, nie doczekał się jeszcze realizacji. Sprawa ta jednak wchodzi na drogę pomyślnego załatwienia.

W związku z ustawą o kasach na czoło zagadnień wysuwa się problem ustalenia zakresu ich działalności. Z jednej strony jest tendencja do takiego ograniczenia działalności kredytowej kas, aby nie szkodziła ona interesom banków prywatnych; chodzi głównie o ograniczenie operacyj w rachunkach bieżących zabezpieczonych na nieruchomościach. Z drugiej strony istnieje tendencja, aby nowa ustawa zabroniła kasom prowadzenia przedsiębiorstw i zakładów komunalnych.

Ta ostatnia sprawa wymaga pewnego wyjaśnienia. Mianowicie zdarzyło się w kilku wypadkach, że przy zakładaniu nowych kas związek poręczający samorządowy nie mógł wpłacić potrzebnego kapitału zakładowego; wzamian za to oddawał kasie na własność, bądź pod innym tytułem prawnym przekazywał kasie prowadzenie na jej rachunek przedsiębiorstwa gminy, jak np. elektrowni, gazowni, tramwajów, wodociągów i t. p. Zarząd taki kasa sprawuje przy pomocy fachowców na zasadach handlowych. Doświadczenia dotychczasowe dały b. dobre wyniki. Odbudowa i usprawnienie przedsiębiorstw wzmocniło w dużym stopniu zaufanie społeczeństwa do kas oszczędności, których gospodarka pozwoliła obniżyć opłaty i ceny oraz zwiększyć usługi tych przedsiębiorstw użyteczności publicznej. Dzisiaj można powiedzieć, że rozwój kas oszczędności wymaga, aby im pozwolono w dalszym ciągu zarządzać przedsiębiorstwami komunalnemi.

Dalszem zagadnieniem, jakie się w związku z zakresem ich działalności nasuwa, jest kwestja udzielania pożyczek związkom samorządowym. Sprawa ta dotychchzas nie była uregulowana i wiele kas znalazło się w trudnościach skutkiem zamrożenia większych sum w tego rodzaju kredytach. Istnieje więc zamiar, by ustawa o kasach oszczędności dopuściła udzielanie pożyczek tylko własnym związkom założycielskim, na krótki termin, płatnych w ciągu roku budżetowego. Kasy bronią się przed tak radykalnem posunięciem, nie mówiąc już o samorządach, któreby tem były najbardziej dotknięte. Dlatego wysuwa się projekt, aby ustalić maksymalną granicę zadłużenia samorządu w kasie do 15 — 20% sumy wkładów oszczędnościowych, uzależniając w indywidualnych wypadkach wysokość udzielonej pożyczki długoterminowej od stanu finansowego i budżetowego danego samorządu. Chodzi przytem o umożliwienie powstawania nowych kas oszczędności, których sieć (50 instytucyj) jest stanowczo zamała. Rygorystyczne załatwienie sprawy kredytów napewno nie zachęciłoby samorządów do tworzenia nowych kas oszczędności. Otwartą również jest kwestja terytorjalnej działalności kasy oraz zakresu gwarancji związku poręczającego.

Ważnem jest również zagadnienie sposobu lokowania płynnych funduszów kas. Dotychczas kasy mogły lokować swe rezerwy kasowe również w prywatnych instytucjach finansowych; czyniły to tem chętniej, że instytucje państwowe i publiczno-prawne przyjmowały tego rodzaju lokaty bez oprocentowania. Ponieważ wiele płynnych środków kas oszczędności zostało zamrożonych w bankach prywatnych, istnieje zamiar zabronienia kasom lokat w tych instytucjach. W tej sytuacji wysuwa się kwestja lokowania gotowizny kas w jakiejś jednej centralnej instytucji oszczędnościowej. Jest to kwestja tem pilniejsza, iż niektóre kasy oszczędności rozporządzają wielkiemi sumami wolnej gotówki, niekiedy do 50% sumy wkładów, nie mogąc sum tych korzystnie i bezpiecznie ulokować. Jednocześnie istnieje wiele takich kas, które nie posiadają dostatecznych środków na zaspokojenie wypłat.

Wreszcie ważnem zagadnieniem jest sprawa sytuacji prawnej kas oszczędności w ogólnej organizacji bankowości Jugosławji. Obecnie są one zrównane z bankami prywatnemi. Sprawa ta byłaby bez głębszego znaczenia, gdyby w tem samem położeniu znajdowały się również państwowe instytucje finansowe, zwłaszcza Pocztowa Kasa Oszczędności oraz Państwowy Bank Hipoteczny, które zajmują się przyjmowaniem wkładów oszczędnościowych. Tymczasem instytucje te korzystają z różnych przywilejów, skutkiem czego pracują w lepszych warunkach konkurencyjności, ze szkodą dla kas komunalnych. Szczególnie odbija się to w dziedzinie działalności oszczędnościowej. Związek Kas Oszczędności Królestwa Jugosławji oraz Związek Miast Kr. Jugosławji zajął stanowisko, że konieczną jest rzeczą, aby ustawa o komunalnych kasach oszczędności zapewniła im te wszelkie prawa i przywileje, z jakich korzystają państwowe instytucje finansowe. Ponieważ jednak przeciwko temu występuje szczególnie organizacja banków prywatnych, do której ustawowo włączone są i komunalne kasy oszczędności i w ten sposób zmajoryzowane w wysuwaniu i obronie swych postulatów — przeto nasuwa się jeszcze pilniejsze zagadnienie zwolnienia kas z tej organizacji i włączenia ich obowiązkowego do Związku Kas Oszczędności, który dotychczas jest organizacją fakultatywną.

Jest nadzieja, że wymienione problemy kas oszczędności zostaną pomyślnie rozstrzygnięte i samorządowe kasy oszczędności Królestwa Jugosławji uzyskają trwałą podstawę, na której będą mogły rozwijać się i szerzyć wśród ludności oszczędność, która według wzniosłych słów bohaterskiego Króla Aleksandra I Zjednoczyciela stanowi „podstawę szczęścia ...każdej rodziny i państwa oraz ich wolności i niezależności gospodarczej".

Dr. Dj. Raczić

Dyrektor Saveza Sztedionica
Kraljevine Jugoslavije w Zagrzebiu.

O przyczynach wzrostu i spadku oszczędności na tle stosunków czechosłowackich[1])

Jednostka oszczędzająca stanowi niezmiernie ciekawy przedmiot badań psychologicznych dla ekonomisty, a w szczególności dla pracowników na niwie oszczędności; posiada ona charakter pod wielu względami tak subtelny, jak filigranowa figurka z najdelikatniejszej porcelany, a skądinąd znów tak mocny, jak najtwardsza stal. Dlatego nader wdzięcznem, choć trudnem zadaniem jest przyjrzenie się tym wszystkim jawnym i ukrytym czynnikom duszy oszczędzającego, aby na zasadzie zebranych obserwacyj wyciągnąć wnioski dla kierunku działania, jaki należy obrać, aby zmysł oszczędności rozwinąć, utrwalić i podnieść do stałej cechy charakteru człowieka, nadającej znamię i całemu narodowi.

Rodzaj ludzki już od początków swego istnienia posiadał pierwiastki oszczędności, ukryte w instynktach ludzkich. Lecz dopiero twarda walka z przyrodą, która niekiedy obdarzała człowieka obfitością darów, kiedyindziej znów okazywała się skąpa, nie dając mu nawet minimum egzystencji, nauczyła go rozumieć i cenić świadome gromadzenie zapasów w okresach obfitości, aby wyrównać braki w okresie niedostatku. Człowiek stał się jednostką przezorną, oszczędzającą, to znaczy odkładającą świadomie część uzyskanych od przyrody, czy zdobytych pracą dóbr dla zaspokojenia w przyszłości potrzeb własnych i swej rodziny, dla zachowania egzystencji własnej i swego potomstwa. Nie jest mojem zadaniem przedstawienie dalszego rozwoju historycznego oszczędności: jak z biegiem czasu zmieniał się przedmiot oszczędzania — zamiast gromadzenia naturalnych darów przyrody gromadzenie szlachetnych metali, a wreszcie pieniędzy, jak rozwinęły się metody oszczędzania — zamiast przechowywania indywidualnego w domu wytworzenie mniej lub więcej bezpiecznych urządzeń dla przechowywania oszczędności, jak wreszcie z tezauryzacji wykształciły się dzisiejsze sposoby fruktyfikowania przechowywanych oszczędności dla celów gospodarczych, dając początek procentom. Jest rzeczą zrozumiałą, że do tego procesu gospodarczego, który z biegiem czasu stawał się coraz bardziej skomplikowany i obejmował coraz szersze warstwy ludności, musiało się wmieszać państwo dla zapewnienia bezpieczeństwa oszczędzającym i skierowania polityki instytucyj oszczędnościowych na właściwe tory, zgodnie z interesem ogólno - społecznym i państwowym. Dziś jednostka oszczędzająca ma duży wybór instytucyj, którym może powierzyć swe oszczędności i decyzja zależy tylko od jej przezorności i doświadczenia oraz od tego, czy pragnie uzyskać większy procent choćby kosztem zmniejszenia bezpieczeństwa, czy też zadowoli się mniejszym procentem, byle mieć absolutną pewność lokaty.

W Czechosłowacji oszczędność wzrastała ustawicznie — aż do natężenia kryzysu w ostatnich latach — i to zarówno pod względem ilości wkładców, jak wysokości przeciętnego wkładu na jedną książeczkę. Wzrost ten był szczególnie duży w latach dobrej konjunktury bezpośrednio po wojnie, co należy zawdzięczać ożywieniu przemysłowemu, pozwalającemu zatrudnić całą ludność robotniczą przy wysokich płacach; rezultatem był duży przypływ nadwyżek dochodów jednostek do kas oszczędności, w których wkłady wzrosły prawie do 22 miljardów koron. Przytem zaznaczyć trzeba, że oszczędność rozwijała się równomiernie na terenie całego państwa i we wszystkich warstwach społecznych, szczególnie zaś wśród młodzieży. Do tego rozwoju w silnym stopniu przyczyniła się systematyczna propaganda oszczędności, prowadzona przez kasy oszczędności za pomocą różnych środków dostosowanych do poziomu umysłowego i wieku różnych warstw społeczeństwa. Oddziaływanie na psychikę jednostek odbywa się za pomocą odczytów, artykułów w prasie codziennej i perjodykach beletrystycznych i naukowych, jak również za pomocą specjalnych wydawnictw propagandowych, jakiemi są „Sporžitelni besedy", „Rok" i inne czasopisma, wydawane przez kasy oszczędności, kalendarze książkowe, ulotki, plakaty, transparenty, diapozytywy, a w ostatnich czasach również filmy i radjo.

Równolegle z tą akcją idzie organizacja oszczędności w szkołach, fabrykach, oszczędność celowa, która w ostatnich czasach robi dobre postępy. W całej tej akcji zwraca się uwagę, aby propaganda posiadała właściwy umiar, aby nie wywołać reakcji w psychice ludności. Specjalną walkę wypowiedziała ta akcja tezauryzacji, jednakże wyniki osiągnięto dotychczas słabe i według szacunków ciągle jeszcze około 1 miljarda koron pozostaje w skrytkach poza obrotem gospodarczym. Przyczyny tego zjawiska są różne, często sięgające głęboko w dusze niektórych jednostek, którym specjalną przyjemność sprawia dotykalne posiadanie w ręku kruszcu lub banknotów. Z tego rodzaju ujemnemi cechami natury ludzkiej jest trudna walka i propaganda najbardziej przekonywująca jest tu często bezsilna. Sądzę jednak, że młode pokolenie, wychowywane w szkołach, świadome funkcyj gospodarczych pieniądza, coraz mniej posiadać będzie tych cech ujemnych.

Gdybym miał scharakteryzować ogólnie nasz naród pod względem oszczędności, musiałbym powiedzieć, że więcej, niż 90% posiada umiarkowane wymagania życiowe z wrodzoną skłonnością do oszczędzania. Przekonanie, podsycane przez propagandę, że naród, aby być silnym politycznie i niezależnym od obcych, musi być silnym przedewszystkiem pod względem gospodarczym — stanowi z pewnością główną dźwignię rozwoju oszczędności w Czechosłowacji.

W latach ostatnich, które stanowią okres światowego kryzysu gospodarczego, nastąpił zwrot w linji dotychczasowego rozwoju wkładów; nastąpił spadek oszczędności, który rozpoczął się z niepokojącą szybkością, jednakże powoli się zmniejszał i dziś, zdaje się, zatrzymał się całkowicie, a nawet wykazuje nieznaczny jeszcze przyrost i to specjalnie dzięki przypływowi drobnych oszczędności. Oczywiście należy

1) Skrót referatu wygłoszonego na Walnem Zgromadzeniu Zrzeszenia Słowiańskich Kas Oszczędności w Pradze.

ruch ten popierać i unikać tego wszystkiego, co mogłoby odradzające się zaufanie osłabiać i paraliżować chęć do oszczędzania.

Badając przyczyny tego spadku oszczędności w dobie kryzysu i depresji gospodarczej, zauważymy dwie kategorje czynników:

a) Przyczyny ogólne, wywołane warunkami gospodarczemi, skutkiem których jednostka traci możność dalszego oszczędzania, a nawet dla wyrównania swych dochodów sięgnąć musi po istniejące już oszczędności, oraz

b) przyczyny specjalne, które można łatwiej usunąć, bo polegają na różnego rodzaju rozporządzeniach oraz zjawiskach, oddziałujących ujemnie na psychikę wkładcy, podkopując w nim zaufanie i chęć do oszczędzania.

Do przyczyn ogólnych zaliczyć należy przedewszystkiem ów wielki, głęboko sięgający kryzys, który pozbawił pracy setek tysięcy ludzi, odbierając możność utrzymania nie tylko im, lecz dalszym setkom tysięcy członków ich rodzin, skazując ich na korzystanie z niewystarczających zasiłków dla bezrobotnych. Czynnik ten występuje w Czechosłowacji ze szczególną siłą, jako w kraju wysoce uprzemysłowionym i nastawionym na eksport, którego rozwój decyduje o dochodzie społecznym, a więc i o możliwościach oszczędzania. Współzależność między oszczędnością a bilansem handlowym jaskrawo występuje w świetle statystyki. To też kurczenie się eksportu w dobie depresji musiało się odbić na rozwoju wkładów, uniemożliwiając ich przyrost. Podobnie ujemnie wpływał niepokój polityczny w stosunkach międzynarodowych, grożących co chwila załamaniem, a wreszcie psychoza dewaluacji, wywołana przez Amerykę, Anglję i różnych jej naśladowców.

Jeżeli chodzi o przyczyny specjalne, to jest ich cały szereg. Przedewszystkiem więc uporczywie prowadzona kampanja walutowa przed dwoma laty, która wywołała u oszczędzających widmo katastrofy inflacyjnej na wzór Niemiec i Austrji, nie mówiąc już o akcji podziemnej żywiołów komunistycznych, pragnących wykorzystać ten niepokój dla realizacji swych utopijnych programów, zgubnych dla istniejącego ustroju. Dzięki Bogu, okazało się, że manipulacja z koroną zmierzała tylko do zrównania wewnętrznej siły nabywczej naszej waluty w stosunku do rynków zagranicznych, aby zapewnić lepsze warunki kokurencyjne naszemu eksportowi; do powiększenia obiegu pieniężnego i depracjacji waluty i oszczędności — nie doszło. Nie znalazły też posłuchu rozpowszechniane hasła o niemoralności oszczędzania i kapitalizacji i nie sądzę, aby tego rodzaju nagonka miała powodzenie dziś, kiedy nawet kraj antykapitalistyczny, wróg własności prywatnej — doszedł do przekonania, że kolektywizm w dziedzinie kapitału nie ułatwi postępu i wrócił do starych zasad oszczędności indywidualnej.

Zjawia się natomiast inne niebezpieczeństwo. Wywierany ostatnio nacisk, aby dla szybszej likwidacji kryzysu, zmniejszyć ciężary długów warsztatów obdłużonych, szczególnie rolnictwa, powoduje obniżanie stopy procentowej drogą administracyjnych zarządzeń i zachodzi obawa, aby nadmierne obniżenie oprocentowania wkładów nie odebrało wkładcom chęci do dalszego oszczędzania. Wskutek usunięcia tak wielkiego bodźca, jakim jest niewątpliwie procent, ludność mogłaby przestać oszczędzać, bądź też zaczęłaby przechowywać oszczędności w domu, bądź wreszcie używać ich na cele bardziej lukratywne, omijając instytucje pieniężne.

Podobnie działać może nadmierne opodatkowanie, szczególnie dochodów z oszczędności, gdyż wkładca może nabrać przekonania, że jest karany za to, że oszczędza, aczkolwiek powierzając swe pieniądze instytucjom finansowym, dostarcza potrzebnego kapitału dla gospodarstwa społecznego. Dodatnim czynnikiem jest zagwarantowanie bezwzględnej tajemnicy wkładów wobec urzędów skarbowych.

Nie bez znaczenia jest oczywiście postępowanie samych instytucyj oszczędnościowych; oszczędzający musi mieć pewność, że w razie potrzeby będzie mógł zawsze otrzymać swe pieniądze z powrotem oraz że otrzyma odpowiednie oprocentowanie. Jeżeli te dwa warunki zawodzą, to trudno się dziwić, że wkłady odpływają, a wkładca jest zniechęcony.

Również uporządkowanie stosunków rodzinnych, konsolidacja i dyscyplina współżycia małżeńskiego oraz stosunków między rodzicami i dziećmi wpływają na oszczędność, gdyż czynniki te są bodźcem do zabezpieczenia warunków bytu rodzinie i zapewnienia lepszej przyszłości dzieciom.

Streszczając omówione wyżej warunki wzmocnienia oszczędności i systematycznego jej rozwoju, musimy uznać za konieczne:

1. w o g ó l n o ś c i:

a) zabezpieczenie w państwie spokoju politycznego i gospodarczego; a więc należy usuwać wszelkie momenty, prowadzące do ruchów socjalnych, przedewszystkiem więc walki o płace w formie strajków i lokautów, oraz do zbyt namiętnych walk politycznych;

b) zapewnienie własności prywatnej bezwzględnego bezpieczeństwa oraz unikanie wszelkich aktów ustawodawczych i administracyjnych, naruszających bez koniecznych powodów prawo jednostki do swobodnego rozporządzania majątkiem. Wkłady oszczędnościowe winny być uważane za nietykalne, a instytucje oszczędnościowe winny mieć możliwie dużą swobodę w gospodarowaniu zebranemi funduszami, a wszelka niezbędna tu ingerencja państwa winna mieć charakter przejściowy;

d) bezwzględna nienaruszalność i stabilizacja waluty, gdyż często nawet nieznaczne wahania mogą wywołać wielki niepokój w szeregach wkładców i za cenę wątpliwych korzyści dnia dzisiejszego wyrządzić nieobliczalne szkody materjalne i moralne na jutro;

e) takie pokierowanie wykształceniem młodzieży, aby każdy, kto opuści szkołę, wstępował w życie z niezłomnem przekonaniem, że jest jego obywatelskim obowiązkiem być człowiekiem pracowitym i oszczędnym.

2. w s z c z e g ó l n o ś c i:

a) oddziaływanie na charakter każdej jednostki, aby utwierdzić ją w wierze we własne siły oraz w przekonaniu, że jej przyszłość i przyszłość jej rodziny będzie lepsza, spokojniejsza, gdy przy wszelkich okazjach — oczywiście w granicach możliwo-

ści — będzie oszczędzać i powierzać swe oszczędności instytucjom, dającym najlepszą gwarancję bezpieczeństwa wkładów;

b) pobudzanie świadomości narodowej w tem znaczeniu, że każda jednostka swemi oszczędnościami przyczynia się do wzmocnienia gospodarczego narodu, a przez to do zapewnienia państwu niezależności na wewnątrz i zewnątrz oraz do podniesienia stopy życiowej całego społeczeństwa;

c) pouczanie i przekonywanie na podstawie ścisłych obliczeń o zdumiewających wynikach systematycznej oszczędności, która pozwala uzyskać zaspokajanie różnych wyższych potrzeb; pogłębienie organizacji oszczędności celowej może oddać wielką przysługę;

d) ułatwianie wszechstronne składania oszczędności do instytucyj finansowych drogą urządzenia odpowiedniej sieci zbiornic, przedłużenia godzin urzędowania kas w dniach wypłat zarobków tygodniowych i t. p.;

e) jak najprzezorniejsze gospodarowanie powierzonemi funduszami, utrzymywanie stałej płynności, ostrożna polityka kredytowa i lokacyjna instytucji oszczędnościowej;

f) baczna czujność na wszelkie objawy spadku oszczędności, aby natychmiast móc zanalizować przyczyny zjawiska i znaleść oraz zastosować w porę środki zaradcze. Oczywiście, nakłada to na pracownika Kasy obowiązek stałego utrzymywania kontaktu z życiem gospodarczem, ciągłego badania wszystkich jego faz oraz umiejętność natychmiastowego objaśnienia, pouczenia oraz uspokojenia publiczności za pomocą artykułów, odczytów oraz stosunków osobistych. Zadanie to może trudne, odpowiedzialne i mniej przyjemne, jednakże dobra wola oraz przekonanie, że służy się sprawie pomyślności i dobrobytu społeczeństwa, wiele zdziałać potrafi.

Uważam, że jest to w pierwszym rzędzie zadaniem kas oszczędności, aby stworzyć te specjalne warunki rozwoju i wzmocnienia tempa oszczędności zarówno drogą działalności indywidualnej, jak i zbiorowej, oraz dążyć przy pomocy ich organizacji zbiorowej do wpływania na tworzenie się tych warunków ogólnych. Dążenie to u czechosłowackich kas oszczędności istnieje i instytucje te są przekonane, że systematyczna ich praca da oczekiwane wyniki.

Dr. K. Svatoň
Dyrektor Jednoty Czeskoslovenskych Sporžitelen w Pradze.

Ze Związku Związków K. K. O.

1. Przedstawiciele K. K. O. u p. Ministra Skarbu.

W dniu 17 grudnia 1935 p. Minister Skarbu przyjął przedstawicieli Związków Komunalnych Kas Oszczędności z p. Prezesem Zdanowskim na czele. Delegacja Kas zapoznała p. Ministra z obecną sytuacją tych instytucyj i wypływającemi z niej wnioskami.

1. Odnośnie ustawodawstwa o K. K. O. przedstawiono potrzebę jaknajszybszego wydania rozporządzeń wykonawczych do dekretu z 1934 r. o K. K. O., a w szczególności rozporządzenia o Związkach K. K. O., do którego odpowiednie projekty zostały już swego czasu przedstawione Ministerstwu przez organizację Kas Komunalnych.

2. Odnośnie spraw finansowych K. K. O. poruszono kwestję płynności i bezpieczeństwa. W związku z płynnością postulaty Kas koncentrują się głównie na upłynnieniu kredytów udzielonych rolnictwu i związkom samorządowym. Pierwsza grupa dzięki konwersji via Bank Akceptacyjny formalnie znajdzie rozwiązanie; chodzi tylko o zwiększenie możliwości redyskonta akceptów Banku Akc. w centralnych instytucjach finansowych. Sprawa konwersji kredytów komunalnych oczekuje na załatwienie w myśl dekretu Prezydenta Rzplitej z października 1934, dotychczas niezrealizowanego. Delegacja poruszyła również inne sprawy związane z płynnością Kas, jak zwiększenie wspólnego funduszu gwarancyjnego K. K. O., lokaty depozytów sądowych, funduszów ubezpieczeniowych i wkładów szkolnych.

W związku z kwestją bezpieczeństwa wkładów delegacja wysunęła ważną sprawę formy współpracy K. K. O. z bankami państwowemi i to zarówno uregulowania istniejących już stosunków w dziedzinie rozprowadzania kredytów tych banków przez Kasy, jak i warunków tej współpracy na przyszłość. Poruszono również konsekwencje ostatniego dekretu o obniżeniu odsetek prawnych oraz sprawę uprawnień K. K. O. w dziedzinie egzekucji wierzytelności hipotecznych.

3. Wreszcie delegacja podniosła potrzebę zapewnienia przedstawicielstwu K. K. O. możności współpracy w dziedzinie ustawodawstwa finansowego, które w wielu wypadkach dotyka pośrednio lub bezpośrednio najżywotniejszych interesów Kas, a także interesów miljonowej rzeszy wkładców, których K. K. O. są z natury rzeczy uprawnionymi obrońcami.

Pan Minister Skarbu odniósł się bardzo przychylnie do większości przedstawionych mu życzeń, oświadczając, że żywi wielki szacunek dla idei i zadań Komunalnych Kas Oszczędności.

2. Zebranie Rady Związku Związków K. K. O.

W dniu 17 grudnia 1935 odbyło się w Warszawie zebranie Rady Związku Związków K. K. O. — pod przewodnictwem p. Prezesa J. Zdanowskiego. W posiedzeniu wzięli udział przedstawiciele 4 Związków okręgowych K. K. O., obu banków komunalnych, Związku Miast Polskich i Związku Powiatów R. P. oraz przedstawiciele Min. Skarbu i Min. Spraw Wewnętrznych.

Głównym tematem obrad były sprawy, dotyczące ustawodawstwa finansowego i gospodarczego, a mające związek z działalnością i interesami K. K. O. Omówiono wyniki konferencji członków Prezydjum Związku Związków u p. Ministra Skarbu

oraz ustalono sprawy, jakie należy poruszyć w memorjale do Min. Skarbu.

Pozatem omawiano plan propagandy na najbliższy okres, ustalony przez komitet propagandowy przy Związku Związków K. K. O., w szczególności umieszczenie plakatów w wagonach i na stacjach kolejowych, sprawę filmu, radja i innych środków propagandy. Omówiono również warunki współpracy z „Gazetką Oszczędnościową“, jak również sytuację finansową wydawnictwa, uchwalając odpowiednie wnioski.

Wreszcie ustalono skład delegacji polskiej do władz Zrzeszenia Słowiańskich K. K. O. oraz omówiono różne sprawy związane z wydaniem słownika polsko-jugosłowiańsko-czeskiego, który ma uwzględniać przedewszystkiem słownictwo w zakresie działalności K. K. O. i potrzeb życia codziennego.

Komunikaty Związku Komunalnych Kas Oszczędności w Warszawie

Zamknięcia rachunkowe i budżety K. K. O.

W dniu 21 grudnia 1935 r. Związek K. K. O. rozesłał do zrzeszonych Kas okólnik Nr. 39 treści następującej:

W związku ze zbliżającym się końcem roku obrachunkowego spieszymy przypomnieć Kasom, że zamknięcia rachunkowe i bilans netto winny być sporządzone ściśle według wymagań, zatwierdzonej przez Władze Nadzorcze instrukcji bilansowej („Oszczędność“ Nr. 4 z roku bież.), której postanowienia w całej pełni nadal obowiązują. Odpowiadając przytem na zapytania Kas, wyjaśniamy, że aż do odwołania, nie jest wymagane, aby wewnętrzna księgowość K. K. O. była całkowicie dostosowana do wzoru bilansu, podanego w powołanej instrukcji; księgowość zatem Kas, do chwili opracowania przez Związek i zatwierdzenia przez Władze Nadzorcze dalszych instrukcyj, może być prowadzona według dotychczas stosowanego przez każdą Kasę systemu, dążąc, rzecz naturalna, do stopniowego dostosowania nazw rachunków do nomenklatury podanej w instrukcji bilansowej.

Nawiązując do postanowień instrukcji bilansowej w przedmiocie uwidaczniania w bilansie zaległych odsetek, podkreślamy, że odsetki mogą być obliczone tylko od aktywów, pod względem zabezpieczenia najzupełniej pewnych, które tylko przejściowo uległy zamrożeniu. Odsetki od należności, co do których dłużnik został postawiony w zwłoce, należy obliczać według stopy procentowej prawnej. Nie dotyczy to wypadków, gdy przy pożyczce średnio, czy dłużej terminowej, opartej na skrypcie dłużnym, odsetki od wierzytelności płatne są perjodycznie w zgóry określonych terminach i wysokości. W tych wypadkach można odsetki wykazać w pełnej sumie zaległości, według postanowień zawartych w indywidualnej umowie.

Jeśli chodzi o stopę procentową ustawową, to zgodnie z przepisami dekretu Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 3 grudnia 1935 r. (Dz. Ust. R. P. Nr. 88, poz. 545) została ona obniżona z 10 na 8% w stos. rocznym. Obniżenie to dotyczy nawet tych wypadków, gdzie odsetki prawne zostały już zasądzone prawomocnym wyrokiem sądowym, w wysokości wyższej, niż dekret wspomniany przewiduje. Wobec tego, że powołanemu dekretowi nadano moc wsteczną (art. 3) przy sporządzaniu bilansu rocznego, należy wykazane już w księgowości Kasy zaległe odsetki prawne z powrotem przeliczyć według nowej stopy ustawowej, a różnicę przenieść na r-k zysków i strat.

Co zaś dotyczy stopy umownej, to ta, mimo obniżenia stopy procentowej prawnej, pozostaje bez zmian. Określają ją nadal przepisy Rozp. Ministra Skarbu z dn. 7.XI.1932 r. (Dz. Ust. R. P. Nr. 98, poz. 841), w/g których maksymalna granica korzyści majątkowych, jakie Kasom wolno wymawiać i pobierać od czynności kredytowych, została ustalona na 9½% względnie, jeśli chodzi o Kasy na terenie woj. wschodnich (z wyjątkiem K. K. O. m. Wilna) na 10% w stosunku rocznym.

Szereg Kas zapytuje nas co do możliwości uwidocznienia w tegorocznym już bilansie prowizji z tytułu prowadzenia subskrypcji 3% Prem. Poż. Inw. Powołując się przeto na n/okólnik Nr. 23 z dn. 9 lipca r. b., wyjaśniamy, że ze względów zrozumiałych rozliczenie między naszym Związkiem, a zorganizowanemi w n/Syndykacie K. K. O. z tytułu prowizji za prowadzenie subskrypcji, będzie mogło nastąpić dopiero z chwilą ostatecznego zamknięcia akcji subskrypcyjnej oraz dokonania ostatecznego rozrachunku ze Skarbem Państwa, reprezentowanym przez Delegata do spraw 3% Prem. Poż. Inw. Nic jednak nie stoi na przeszkodzie, aby Kasy, zgodnie z p. III powołanego okólnika, uwzględniły przy sporządzaniu rocznego bilansu należną im z tego tytułu prowizję, obciążając odnośną kwotą rach. n/Związku na r-ku „różnych“. Prowizję tę można obliczać tylko w wysokości 1% od wpłat gotówkowych, dokonanych na n/konto w P. K. O. do dn. 31.XII. r. b. włącznie.

W związku ze zbliżającym się końcem roku, wypływa sprawa budżetów K. K. O. na rok następny. Budżety te należy sporządzać zasadniczo według dotychczasowego schematu. Budżety na rok 1936 zatwierdzone przez Radę Kasy, wraz z ich uzasadnieniem rachunkowem winny Kasy nadesłać nam nie później, jak do końca stycznia 1936 r. Budżety Kas będą się mieścić w nadsyłanych nam protokułach posiedzeń Rad K. K. O.; niezależnie jednak od tego, ze względów praktycznych, każda Kasa winna nam nadesłać swój budżet zestawiony na oddzielnym arkuszu.

Przypominamy wreszcie Kasom o konieczności zwołania na dz. 31 grudnia r. b. Komisji Rewizyjnej, celem sprawdzenia gotówki w kasie i wszystkich remanentów (portfeli wekslowych, depozytów i t. p.) ze sporządzonemi przez Kasy wykazami. Wykazy te winni podpisać wszyscy członkowie Komisji Rewizyjnej, stwierdzając tem zgodność ich z remanentami.

Z poważaniem
Dyrektor Związku: (—) *J. Rożkowski.*

Kronika krajowa

Wzrost wkładów w kasach oszczędności.

Miesiąc listopad przyniósł nareszcie wzrost wkładów w kasach oszczędności, zahamowany od paru miesięcy trwającym ich odpływem.

Stan wkładów oszczędnościowych w K. K. O. wzrósł w ciągu listopada prawie o 6 miljonów i wynosił na 30.XI.35 ogółem 607.374.000 zł. W tymże czasie zmniejszyły się jednak wkłady na rachunkach bieżących o przeszło 5 miljonów zł. W ten sposób ogólna suma obu rodzajów wkładów w K. K. O. zwiększyła się o niecały miljon zł., osiągając cyfrę 662.754.000 złotych.

W P. K. O. przyrost był nieco większy. I tak suma wkładów oszczędnościowych wzrosła o 7½ miljona, a stan rachunków czekowych zmniejszył się o 4 miljony. W rezultacie globalna suma wkładów wzrosła o 3,7 miljonów zł., czyli do cyfry 835.224.000 zł.

Akcja konwersyjna.

Ostatnie miesiące przyniosły znaczny wzrost zawartych układów konwersyjnych, zatwierdzonych przez Komitet Konwersyjny przy Banku Akceptacyjnym. Wpłynął na to zapewne termin prekluzyjny, określony na 31 grudnia 1935, a dopiero ostatnio przedłużony do końca października 1936 r.

Liczba zawartych układów i suma objętych niemi długów wynosiły w ostatnich miesiącach:

	Liczba układów	Suma w złotych
W dniu 28 sierpnia	181.944	216.689.000
„ 24 września	201.080	231.090.000
„ 31 paźdz.	228.250	252.011.000
„ 27 listop.	251.551	268.768.000

Największa ilość układów przypada na Centralną Kasę Spółek Rolniczych, natomiast największa suma skonwertowanych należności — na banki państwowe. Komunalne kasy oszczędności kroczą na 3-ciemmiejscu zarówno co do sumy, jak i co do ilości zawartych układów. Zaznaczyć jednak należy, że wykazują one największe tempo wzrostu akcji konwersyjnej, mianowicie:

	Liczba układów	Suma w złotych
W dniu 28.VIII.35	26.177	34.399.000
„ 24.IX	30.237	37.997.000
„ 31.X	34.938	43.250.000
„ 27.XI	39.414	47.763.000

Do końca roku 1935 suma objętych układami kredytów rolniczych przekroczyła napewno 50 miljonów zł.

Polityka lokacyjna zakładów ubezpieczeń społecznych.

Ostatnio dość głośnem echem odbiło się w prasie sprawozdanie Komisji t. zw. „Gruberowskiej“, powołanej w połowie 1934 r. do zbadania sytuacji finansowej ubezpieczeń społecznych i ustalenia wytycznych polityki finansowej na przyszłość. Komisja ustosunkowała się b. krytycznie do dotychczasowej polityki lokacyjnej tych zakładów.

Poniższe zestawienie przedstawia na podstawie materjałów Komisji główne aktywa instytucyj długoterminowych ubezpieczeń społecznych (emerytalnych i od wypadków), wskazujące, w jakim kierunku idzie polityka lokacyjna tych zakładów (stan na 31.XII.1933 r. w tys. zł.):

Kasa i sumy do dyspozycji	35.884
w tem na rach. w K. K. O.	12.680
Lokaty terminowe w instyt. finans.	102.833
w tem w bankach państwowych	55.528
w tem w K. K. O.	39.329
Papiery wartościowe	210.429
Pożyczki hipoteczne	92.915
w tem samorządom	33.275
w tem osobom i przedsięb. prywatnym	25.563
Nieruchomości	57.123
Lokaty na budowę domów czynszowych	58.591
Należności z tytułu opłat ubezpieczeniowych	133.474
Dłużnicy	37.483

Jak z powyższego wynika, K. K. O. posiadają 52.009.000 zł. funduszów zakładów ubezpieczeń, z czego prawie 40 miljonów przypada na lokaty terminowe.

Zaznaczyć należy, że sprawozdanie Komisji jest dla tych lokat nieprzychylne.

Kredyty budowlane na 1936 r.

Komitet Ekonomiczny Rady Ministrów postanowił podwyższyć na rok 1936 sumę kredytów publicznych, przeznaczonych na finansowanie budownictwa z 47 na 50 miljonów złotych. Z państwowego funduszu budowlanego uruchomi się sumę 45 milj. zł., a z Funduszu Pracy — 5 milj. złotych.

Z ogólnej sumy kredytów budowlanych przeznaczono: na budownictwo mieszkaniowe 29 milj. zł., na budownictwo robotnicze 11 milj., na akcję przygotowania terenów pod budowę 4 milj. oraz na pomoc budowlaną dla drobnego rolnictwa 6 milj. zł., razem 50 miljonów złotych.

Suma, przeznaczona na finansowanie budownictwa mieszkaniowego, obejmuje budownictwo blokowe, budownictwo drobne (indywidualne i zbiorowe) oraz remonty większych domów mieszkalnych.

Podział kontyngentów kredytowych między poszczególne miasta przeprowadzi B. G. K., uwzględniając potrzeby miast większych o dużym przyroście ludności.

Wiadomości zagraniczne

Oprocentowanie wkładów we Francji.

Na dorocznem zebraniu Komisji Wyższej dla kas oszczędności uchwalono obniżyć stopę procentową od wkładów w 1936 r. z 4% na 3,75%.

W myśl ustawy z 1895 r. stopa ta jest proporcjonalna do dochodu z portfelu papierów wart. kas oszczędności, administrowanego przez centralną kasę w Paryżu (Caisse de Dépôts et Consignations) i jest ustalana po uprzedniem przeznaczeniu przynajmniej ¼% dochodu na fundusz rezerwowy i gwarancyjny Kas. W roku 1936 przewiduje się znaczny spadek powyższych dochodów naskutek 10% podatku, nałożonego mocą dekretów rządowych z 16 lipca 1935 na papiery wartościowe.

Ochrona oszczędności w Szwajcarji.

Ustawa federalna z 8 grudnia 1934 o bankach i kasach oszczędności, która weszła w życie 1 marca r. b. wprowadza nadzór nad bankami i kasami oszczędności w Szwajcarji.

Należy nadmienić, że w Szwajcarji istniało w końcu 1933 roku przeszło 300 banków z 200 oddziałami, 400 agencjami i ok. 1500 „biurami pomocniczemi". Jeśli uwzględnić 571 kas Raiffeisena, to łatwo stwierdzić, że w tak małym kraju istnieje przeszło 3.000 placówek finansowych.

Zapewnienie tym licznym instytucjom dobrego funkcjonowania stało się koniecznością. Ustawa ma więc na celu przedewszystkiem ochronę interesów klientów banków. W tym celu określa kompetencje i odpowiedzialność poszczególnych organów tych instytucyj. Odpowiedzialność przytem ciąży nie na organach dyrekcji, lecz na członkach dyrekcji: odpowiedzialność ze zbiorowej stała się indywidualną. Skarga z tytułu odpowiedzialności przysługuje nie tylko instytucji, lecz każdemu z jej członków oraz każdemu wkładcy indywidualnie.

Od tej pory banki mają obowiązek sporządzania rocznych zamknięć, obejmujących bilans oraz rachunek strat i zysków. Instytucje, których suma bilansowa przekracza 20 miljonów fr. wzgl. 10 milj. fr., zobowiązane są do przedkładania bilansów Bankowi Narodowemu, który ma prawo żądać wszelkich dodatkowych wyjaśnień.

Pozatem instytucje finansowe poddane są nadzorowi niezależnych instytucyj rewizyjnych, będących pod nadzorem Komisji Bankowej, powołanej przez Radę Federalną. Zaznaczyć należy, że nie są to instytucje państwowe, gdyż — jak wyjaśnia uzasadnienie ustawy — „działalność bankowa jest tak delikatna i różnorodna, że nikt nie odważyłby się powierzyć nadzoru nad nią państwu".

Pozatem Bank Narodowy ma prawo do bezpośredniej kontroli operacyj kredytowych i lokacyjnych z zagranicą. Może on w pewnych określonych przypadkach sprzeciwić się zawieraniu takich tranzakcyj.

Wreszcie ustawa szwajcarska pragnie otoczyć specjalną opieką wkłady oszczędnościowe. Wkłady te do wysokości 5.000 fr. szwajcarskich korzystają z przywileju na wypadek upadłości banku, w którym są złożone.

Oszczędność szkolna w Stanach Zjednoczonych

W roku bieżącym obchodzi się 50-cio lecie wprowadzenia oszczędności szkolnej w Stanach Zjednoczonych. Ciekawem jest, że w przeciągu tego czasu nie zanotowano stałego zmniejszenia się wkładów, były naturalnie fluktuacje, ale po każdej depresji następowała równowaga, a nawet ożywienie.

W roku szkolnym 1934/35 wkłady wyniosły 11.575.899,74 dolarów złożone przez 2.826.388 dzieci w 8.937 szkół — co wykazuje w stosunku do roku ubiegłego wzrost wkładów o 7,9%. Również dodatni jest ruch wkładów. Wpłaty przewyższyły wypłaty o 2.337.616,38.

Stan New York stoi na pierwszem miejscu z 548.759,80 dolarów, następnie idzie Kalifornja, potem Massachusetts, Pensylwanja i t. d.

Na 39 stanów, w których oszczędność szkolna jest zorganizowana, tylko w 3 stanach wypłaty przewyższyły sumę wpłat.

Na 30.VI.35 globalna suma wkładów oszczędnościowych szkolnych wyniosła 30.786.473 dol.

Stabilizacja waluty w Sowietach.

Rząd sowiecki przystąpił do reformy waluty, stabilizując rubla w stosunku: 1 rub. = 3 fr. francuskie. Nowy rubel będzie zawierał 0,1965 gr. złota o próbie 900/1000.

Motywem, który skłonił rząd do stabilizacji w stosunku do franka, jest utrzymywanie się franka przy parytecie złotym. Możnaby stąd wnosić, że Sowiety mają zamiar przyłączyć się do bloku złotego.

Od 1 stycznia 1936 obrót handlowy dokonywany w walucie obcej i drogich kamieniach zostaje zlikwidowany. Podobnie ulega likwidacji „Torgsin", instytucja domów handlowych, posługująca się w czynnościach wyłącznie walutami obcemi. Również biuro podróży „Inturist" od 1 stycznia przechodzi na nową walutę sowiecką. („Bank", Nr. 11).

NADESŁANE

„Czaspoismo Kas Oszczędności", Nr. 12 zawiera artykuły: A Macholz — O celowości stosowania przez K. K. O. postępowania upominawczego; St. Sakłak — Polityka lokacyjna komunalnych kas oszczędności; Dr. Z. Witkowski — Jakie podatki i świadczenia socjalne płacą obecnie pracownicy K. K. O.

„Bank" — miesięcznik w Nr. 12 zawiera szereg ciekawych notatek w dziale zagadnień bieżących. W dziale artykułowym: „Dziesięciolecie drugiej inflacji polskiej" — dr. K. Studentowicz; „Kategorje długów komunalnych i granica zadłużania się związków samorządowych" — W. Gajewski; „Bankowość szwajcarska w 1934 r." — J. C.; Reklama na usługach bankowości" — A. Bagnowski. Pozatem: Dział prawny, Kronika krajowa i zagraniczna, Przegląd prasy i wydawnictw oraz Statystyka uzupełniają ten ciekawy numer.

„Rolnik - Ekonomista", Nr. 24 zawiera artykuły: J. Gościcki — Porozumienie delegacyj rolniczych Polski i Francji; W sprawie organizacji handlu płodami rolnemi; Dr. A. Zakrzewski — Konieczność powszechnej obniżki stopy procentowej.

Redaktor odpowiedzialny: **Bolesław Obszyński.** Wydawca: **Samorządowy Instytut Wydawniczy sp. z o. o.**

Drukarnia Samorządowego Instytutu Wydawniczego, Warszawa, ul. Dobra Nr. 28.

BILANS ROCZNY NETTO NA DZIEŃ 31 GRUDNIA 1934 R. KOMUNALNEJ KASY OSZCZĘDNOŚCI POWIATU GRODZIEŃSKIEGO W GRODNIIE.

Stan czynny.

	W tem w wal. obcych Zł.	Zł.	Zł.
1. Kasa i sumy do dyspozycji:			
a) gotowizna		18.707,73	
b) pozost. w Banku Polskim i P. K. O.		55.852,58	
c) pozostałość w Bankach Państwowych i Komunalnych . . .		886,50	
d) pozostałość w innych K. K. O. .		245.—	
e) bony inwestycyjne			76.691,81
2. Kupony			
3. Waluty obce			
4. Papiery wartościowe 1)			
a) bilety skarbowe		16.368,—	
b) papiery państwowe		10.226,40	
c) listy zastawne i obligacje . .		10.836,98	
d) obligacje Związków Komunalnych .		6.317,—	
e) akcje Banku Polskiego, akcje i udziały w Bankach Komunalnych .		6.432,—	43.863,38
5. Banki i K. K. O. „Loro“ . . .		51,—	51,—
6. Banki i K. K. O. Nostro . . .			
7. Weksle zdyskontowane (57 kont) .		294.943,93	294.943 93
8. Pożyczki wekslowe (1698 kont) . .		549.961.81	549.961,81
9. Weksle protestowane			
a) pochodzące z dys. i poż. wekslowych (333 kont)		248.271,52	
b) pochodz. z inn. kredytów . .			248.271.52
10. Rachunki bieżące otwartego kredytu:			
a) zabezpieczone papierami wartościowemi (kont)			
b) zabezpieczone hipoteką (3 konta) .		52.620,97	
c) zabezpieczone innemi wartościami (5 kont)		194.217,78	246.838,75
11. Pożyczki terminowe na zastaw:			
a) papierów wartościowych i książeczek oszczędności (4 kont) . .		867,04	
b) innych wartości			
c) pożyczki zakładu zastawniczego .			867,04
12. Pożyczki na skrypty dłużne . . .			
13. Pożyczki hipoteczne			
14. Należności z tyt. układów konwersyjnych zatwierdzonych przez Komitet Konwersyjny Banku Akcep. (155 kont)		113.336,59	113.336,59
15. Odsetki zaległe		36.266.44	36.266,44
16. Nieruchomości		23.000.—	23.000.—
17. Ruchomości		19.227.77	19.227,77
18. Różne		5.164,97	5.164,97
19. Sumy przechodnie (rozliczenia międzyokresowe)		6.548,68	6.548,68
20. Straty:			
a) z lat ubiegłych			
b) za rok sprawozdawczy . . .		122.035.22	122.035,22
Razem . .			1.787.068,91
21. Depozyty		90.401,45	90.401,45
22. Udzielone gwarancje		1.386,39	1.386,39
23. Inkaso		73.577.94	73.577,94
24. Akcepty Banku Akceptacyjnego . .		131.971,—	131.971,—
25. Pokrycia Funduszu Emerytalnego .			
Ogółem . .			2.084 405,69

Stan bierny.

	W tem w wal. obcych Zł.	Zł.	Zł.
1. Kapitał zakładowy		150.000,--	150 000,—
2. Fundusz zasobowy		119.198.57	119.198,57
3. Fundusze specjalne:			
a)			
b)			
4. Fundusz wyrównawczy		16.166.07	16.166,07
5. Fundusz amortyzacji nieruchomości .		460,—	460,—
6. Wkłady oszczędnościowe instytucyj państwowych, samorządowych i innych prawno - publicznych			
a) bezterminowe (15 kont) . . .		109.502.12	
b) terminowe		103.548,62	213.050,73
7. Wkłady oszczędnościowe osób fizycznych i prawno - prywatnych:			
a) bezterminowe (555 kont) . . .		265.274,47	
b) terminowe do 3-ch mies. (19 kont)		43.009,14	
c) terminowe ponad 3 miesiące i warunkowe (92 kont)		180.479,58	488.763,19
8. Rach. bieżące*) (czek., przekaz. i t. p.)			
a) instytucyj państw., samorząd. i innych prawno-publ. (17 kont) . .		50.936,30	
b) osób fizycznych i prawno - prywatnych (89 kont)		38.384,41	89.320,71
9. Salda kredytowe rachunków otwartego kredytu			
10. Zobowiązania inkasowe		8.019.60	8.019,60
11. Redyskonto weksli:			
a) w Banku Polskim		96.050,75	
b) w Bankach Państwowych . . .		100.963,—	
c) w Bankach Komunalnych i K. K. O.			
d) w innych instytucjach kredytowych.			197.013,75
12. Dyskonto akceptów Banku Akceptac. .		131 971,—	131.971,—
13. Zastaw papierów wartościowych . .			
14. Kredyty udzielone Kasie:			
a) przez Bank Polski			
b) przez Banki Państwowe . . .		330.447,33	
c) przez Banki Komunalne i K. K. O.			
d) przez inne instytucje . . .			330.447,33
15. Banki i K. K. O. „Loro“ . . .		3.294,—	3.294,—
16. Banki i K. K. O. „Nostro“ . . .			
17. Przekazy na Kasę			
18. Zobowiązania hipoteczne . . .			
19. Różne		13.315,72	13.315,72
20. Sumy przechodnie (rozlicz. międzyokr).		26.048,23	26.048,23
21. Nadwyżki:			
a) z lat ubiegłych			
b) za rok sprawozdawczy . . .			
Razem . .			1.787.068,91
22. Różni za depozyty		36.354.45	36.354,45
28. Zobow. z tytułu udzielonych gwarancyj.		55.433.39	55.433.39
24. Różni za inkaso		73.577.94	73.577.94
25. Bank Akceptacyjny		131.971,—	131.971,—
26. Fundusz Emerytalny			
Ogółem . .			2.084.405,69

RACHUNEK STRAT I ZYSKÓW ZA 1934 ROK.

Straty.

	Zł.	Zł.
1. Odsetki wypłacone i dopisane:		
a) od wkładów oszczędnościowych . .	28.225,85	
b) od rachunków bieżących . . .	8.104,85	
c) od redyskonta weksli	23.723.55	
d) od zastawu papierów i od kredytów udzielonych Kasie	38.813,23	
e) różne inne	9.779,04	108.646,52
2. Prowizje wypłacone		620,32
3. Koszty administracyjne:		
a) wydatki osobowe	63.618,56	
b) świadczenia socjalne	5.936.35	
c) wydatki rzeczowe	26.867,93	96.422,84
4. Podatki i opłaty skarbowe . . .		342,49
5. Amortyzacja:		
a) nieruchomości	460,—	
b) ruchomości	2.487,29	2.947,29
6. Odpisy na dłużnikach		104.357,78
7. Różnice kursowe na rachunkach w walutach obcych		3.733,01
8. Różnice kursowe na papierach wartościowych		
9. Różne		13.933,39
10. Dotacja na rzecz fund. wyrównawczego.		16.166,07
11. Nadwyżka		
Razem. .		347.169,71

Zyski.

	Zł.	Zł.
1. Odsetki pobrane i dopisane		
a) od weksli	182.204.66	
b) od rachunków bieżących . . .		
c) od pożyczek terminowych na zastaw .	1.055,03	
d) od pożyczek na skrypty dłużne . .	5.215,28	
e) od pożyczek i wierzytelności hipoteczn.	5.164,41	
f) od papierów wartościowych . . .	1.361,37	
g) od K. K. O. i Banków . . .	810,22	
h) różne inne i prowizje . . .	2.090,82	197.901,79
2. Prowizje pobrane		4.259,89
3. Różnice kursowe na rachunkach w walutach obcych		
4. Różnice kursowe na papierach wartośc.		16 166,07
5. Dochód netto z nieruchomości . . .		350,—
6. Odzyskane straty		3.016,49
7. Opłaty na koszty administracji . .		1.539,05
8. Różne dochody		1.901,20
9. Odpis z funduszu wyrównawczego na pokrycie strat kursowych		
10. Strata		122.035,22
Razem. .		347.169.71

Komisarz Kasy (—) St. Rejowski   Buchalter (—) E. Sielicki

BILANS ROCZNY NETTO NA DZIEŃ 31 GRUDNIA 1934 R.
KOMUNALNEJ KASY OSZCZĘDNOŚCI POWIATU SUWALSKIEGO W SUWAŁKACH.

Stan czynny.

	W tem w wal. obcych Zł.	Zł.	Zł.
1. Kasa i sumy do dyspozycji			
a) gotowizna		3.125,17	
b) pozost. w Banku Polskim i P. K. O.		3.850,44	
c) pozostałość w Bankach Państwowych i Komunalnych . . .			
d) pozostałość w innych K. K. O. .		118,30	
e) bony inwestycyjne			7.093,91
2. Kupony			
3. Waluty obce			
4. Papiery wartościowe			
a) bilety skarbowe			
b) papiery państwowe		96,—	
c) listy zastawne i obligacje . . .			
d) obligacje związków komunalnych .			
e) akcje Banku Polskiego, akcje i udz. w Bankach Komunalnych . . .		167,—	263,—
5. Banki i K. K. O. Loro			
6. Banki i K. K. O. Nostro . . .			
7. Weksle zdyskontowane			72.426,93
8. Pożyczki wekslowe			57.506,50
9. Weksle protestowane			
a) pochodzące z dysk. i poż. wekslowych		174.268,12	
b) pochodz. z innych kredyt.* (.... kont)			174.268,12
10. Rachunki bieżące otwartego kredytu			
a) zabezp. papierami wart.* (... kont).			
b) zabezpieczone hipoteką* (.... kont).			
c) zabezpieczone innemi wartościami*		117.980,—	117.980,—
11. Pożyczki terminowe na zastaw			
a) papierów wartościowych i książeczek oszczędności* (.... kont) . .			
b) innych wartości			
c) pożyczki zakładu zast.* (.... kont).			
12. Pożyczki na skrypty dłużne* (.... kont)			
13. Pożyczki hipoteczne			
14. Należności z tyt. układów konwersyjnych zatwierdzonych przez Komitet Konwersyjny Banku Akceptacyjnego*			18.835,—
15. Odsetki zaległe			14.460,22
16. Nieruchomości			
17. Ruchomości			1.321,98
18. Różne			12.272,81
19. Sumy przechodnie (rozliczenia międzyokresowe)			
20. Straty:			
a) z lat ubiegłych		61.962,68	
b) za rok sprawozdawczy . . .			61.962,68
Razem. .			538.391,15
21. Depozyty			79.331,31
22. Udzielone gwarancje			147.339,13
23. Inkaso			44.012,13
24. Akcepty Banku Akceptacyjnego . .			
25. Pokrycie Funduszu Emerytalnego . .			
Ogółem. .			809.073,69

Stan bierny.

	W tem w wal. obcej Zł.	Zł.	Zł.
1. Kapitał zakładowy		30.000,—	
2. Fundusz zasobowy		2.956,52	
3. Fundusze specjalne			
a)			
b)			32.956,52
4. Fundusz wyrównawczy			
5. Fundusz amortyzacji nieruchomości .			
6. Wkłady oszczędnościowe instytucyj państwowych, samorządowych i innych prawno - publicznych *)			
a) bezterminowe (2 konta) . . .		45,70	
b) terminowe			45,70
7. Wkłady oszczędnościowe osób fizycznych i prawno - prywatnych *)			
a) bezterminowe			
b) terminowe do 3 miesięcy (565 kont)		13.439,45	
c) terminowe ponad 3 miesiące i warunkowe			13.439,45
8. Rachunki bieżące *) (czekowe, przekazowe i t. p.)			
a) instytucyj państwowych, samorządowych i in. prawno.-publ. (7 kont)		29.604,43	
b) osób fizycznych i prawno - prywatnych (13 kont)		3.544,64	33.149,07
9. Salda kredytowe rachunków otwartego kredytu			266,59
10. Zobowiązania inkasowe			
11. Redyskonto weksli			
a) w Banku Polskim			
b) w Bankach państwowych . .			
c) w Bankach Komunalnych i K.K.O.			
d) w innych instytucjach kredytowych.		1.510,—	1.510,—
12. Dyskonto akceptów Banku Akceptac.			
13. Zastaw papierów wartościowych . .			
14. Kredyty udzielone Kasie			
a) przez Bank Polski			
b) przez Banki Państwowe . . .		444.956,09	
c) przez Banki Komunalne i K. K. O.			
d) przez inne instytucje . . .			444.956,09
15. Banki i K. K. O. Loro			
16. Banki i K. K. O. Nostro . . .			
17. Przekazy na Kasę			
18. Zobowiązania hipoteczne . . .			
19. Różne			11.443,22
20. Sumy przechodnie (rozliczenia międzyokresowe)			624,51
21. Nadwyżki:			
a) z lat ubiegłych			
b) za rok sprawozdawczy . . .			
Razem. .			538.391,15
22. Różni za depozyty			79.331,31
23. Zobow. z tytułu udzielonych gwarancyj.			147.339,10
24. Różni za inkaso			44.012,13
25. Bank Akceptacyjny			
26. Fundusz Emerytalny			
Ogółem. .			809.073,69

RACHUNEK STRAT I ZYSKÓW ZA 1934 R.

Straty.

	Zł.	Zł.
1. Odsetki wypłacone i dopisane		
a) od wkładów oszczędnościowych . .	1.728,01	
b) od rachunków bieżących . . .	884,02	
c) od redyskonta weksli	402,70	
d) od zastawu papierów i od kredytów udzielonych Kasie	17.830,24	
e) różne inne		20.844 97
2. Prowizje wypłacone		281,31
3. Koszty administracyjne		
a) wydatki osobowe	15.450,60	
b) świadczenia socjalne	1.327,18	
c) wydatki rzeczowe	1.562,35	18 340,13
4. Podatki i opłaty skarbowe . . .		62,20
5. Amortyzacja		
a) nieruchomości		
b) ruchomości	164,93	164,93
6. Odpisy na dłużnikach		
7. Różnice kursowe na rachunkach i walutach obcych		
8. Różnice kursowe na papierach wartościowych		
9. Różne		3.589,96
10. Dotacja na rzecz fund. wyrównawczego .		
11. Nadwyżka		
Razem. .		43.283,50

Zyski.

	Zł.	Zł.
1. Odsetki pobrane i dopisane		
a) od weksli	25.008,56	
b) od rachunków bieżących . . .	11.447,93	
c) od pożyczek terminowych na zastaw .		
d) od pożyczek na skrypty dłużne . .		
e) od pożyczek i wierzytelności hipoteczn.		
f) od papierów wartościowych . . .		
g) od K. K. O. i Banków . . .	9,41	
h) różne inne	950,90	37.416,80
2. Prowizje pobrane		3.541,58
3. Różnice kursowe na rachunkach w walutach obcych		
4. Różnice kursowe na papierach wartośc.		
5. Dochód netto z nieruchomości . . .		
6. Odzyskane straty		3,50
7. Opłaty na koszty administracji . .		
8. Różne dochody		2.321,62
9. Odpis z funduszu wyrównawczego na pokrycie strat kursowych		
10. Strata		
Razem. .		43.283,50

Zarząd:
(—) R. Koreywo
(—) Lucjan Kópczyński
(—) A. Kotnarowski
Buchalter (—) W. Naruszewicz

Komisja Rewizyjna:
(—) Ks. St. Murawski
(—) P. Bagiński
(—) A. Wowak
(—) W. Taniewski

BILANS ROCZNY NETTO NA DZIEŃ 31 GRUDNIA 1934 ROKU
KOMUNALNEJ KASY OSZCZĘDNOŚCI POWIATU NIESWIESKIEGO W NIESWIEŻU.

Stan czynny.

	W tem w wal. obcych Zł.	Zł.	Zł.
1. Kasa i sumy do dyspozycji			
a) gotowizna		4.068.70	
b) pozost. w Banku Polskim i P. K. O.		5.462,23	
c) pozostałość w Bankach Państwowych i Komunalnych . . .		2,—	
d) pozostałość w innych K. K. O. .			
e) bony inwestycyjne			9.532,93
2. Kupony			68,97
3. Waluty obce			
4. Papiery wartościowe 1)			
a) bilety skarbowe			
b) papiery państwowe		3.289,89	
c) listy zastawne i obligacje . .			
d) obligacje związków komunalnych .			
e) akcje Banku Polskiego, akcje i udziały w Bankach Komunalnych .		2.687.50	5.977,39
5. Banki i K. K. O. Loro			
6. Banki i K. K. O. Nostro . . .			176,—
7. Weksle zdyskontowane (6 kont) . .			6.265,—
8. Pożyczki wekslowe (1137 kont) . .			223.726,92
9. Weksle protestowane			
a) pochodzące z dysk. i poż. wekslowych (259 kont)		58.340,06	
b) pochodzące z innych kred. (15 kont)		4.193,65	62.533,71
10. Rachunki bieżące otwartego kredytu			
a) zabezp. papierami wart.* (.... kont)			
b) zabezpieczone hipoteką (8 kont) .			
c) zabezpieczone innemi wartościami (1 konto)		5.183,23	5.183,23
11. Pożyczki terminowe na zastaw			
a) papierów wartościowych i książeczek oszczędności (1 konto) . .		40,—	
b) innych wartości (5 kont) . .		23.065,—	
c) pożyczki zakładu zastawniczego * .			23.105,—
12. Pożyczki na skrypty dłużne* (.... kont)			2.300,—
13. Pożyczki hipoteczne* (.... kont) . .			
14. Należności z tyt. układów konwersyjnych zatwierdzonych przez Kom. Konwersyjny Banku Akceptac. (47 kont)			22.736,60
15. Odsetki zaległe			9.294,58
16. Nieruchomości			
17. Ruchomości			3.163,78
18. Różne			4.202,55
19. Sumy przechodnie (rozliczenia międzyokresowe)			3.060,80
20. Straty:			
a) z lat ubiegłych			
b) za rok sprawozdawczy . . .		2.610,46	2.610,46
Razem . .			383.937.92
21. Depozyty			76.804,07
22. Udzielone gwarancje			
23. Inkaso			10.530,62
24. Akcepty Banku Akceptacyjnego . .			
25. Pokrycie Funduszu Emerytalnego .			
Ogółem. .			471.272,61

Stan bierny.

	W tem w wal. obcych Zł.	Zł.	Zł.
1. Kapitał zakładowy			25.000,—
2. Fundusz zasobowy			13.490,20
3. Fundusze specjalne			
a)			
b)			
4. Fundusz wyrównawczy			
5. Fundusz amortyzacji nieruchomości .			
6. Wkłady oszczędnościowe instytucyj państwowych, samorządowych i innych prawno publicznych*)			
a) bezterminowe (4 konta) . . .		37.853,59	
b) terminowe (konta) . . .			37.853,59
7. Wkłady oszczędnościowe osób fizycznych i prawno-prywatnych *)			
a) bezterminowe (1370 kont) . .		46.740,84	
b) termiowe do 3-ch miesięcy (kont)			
c) terminowe ponad 3 mies. i warunkowe (571 kont)		9.674,74	56.415,58
8. Rachunki bieżące*) (czekowe, przekazowe i t. p.)			
a) instytucyj państw., samorząd. i innych prawno-publ. (6 kont) . .		3.865,23	
b) osób fizycznych i prawno-prywatnych (28 kont)		5.975,79	9.841,02
9. Salda kredytowe rachunków otwartego kredytu			
10. Zobowiązania inkasowe			66,10
11. Redyskonto weksli			
a) w Banku Polskim		5.680,—	
b) w Bankach Państwowych . . .		3.400,—	
c) w Bankach Komunalnych i K. K. O.			
d) w innych instytucjach kredytowych.			9.080.—
12. Dyskonto akceptów Banku Akceptac. .			
13. Zastaw papierów wartościowych . .			
14. Kredyty udzielone Kasie			
a) przez Bank Polski			
b) przez Banki Państwowe . . .		225.202,70	
c) przez Banki Komunalne i K. K. O.			
d) przez inne instytucje . . .			225.202.70
15. Banki i K. K. O. Loro			
16. Banki i K. K. O. Nostro . . .			
17. Przekazy na Kasę			
18. Zobowiązania hipoteczne . . .			
19. Różne			1.976,81
20. Sumy przechodnie (rozlicz. międzyokr).			5.011,92
21. Nadwyżki:			
a) z lat ubiegłych			
b) za rok sprawozdawczy . . .			
Razem . .			383.937,92
22. Różni za depozyty			76.804,07
23. Zobow. z tytułu udzielonych gwarancyj.			
24. Różni za inkaso			10.530,62
25. Bank Akceptacyjny			
26. Fundusz Emerytalny			
Ogółem. .			471.272,61

RACHUNEK STRAT I ZYSKÓW ZA 1934 ROK.

Straty.

	Zł.	Zł.
1. Odsetki wypłacone i dopisane		
a) od wkładów oszczędnościowych . .	4.846,89	
b) od rachunków bieżących . . .	272,46	
c) od redyskonta weksli	372,96	
d) od zastawu papierów i od kredytów udzielonych Kasie	13.544,06	
e) różne inne		19,036,37
2. Prowizje wypłacone		187,79
3. Koszty administracyjne		
a) wydatki osobowe	12.475,—	
b) świadczenia socjalne	998,32	
c) wydatki rzeczowe	5.755,76	19.229,08
4. Podatki i opłaty skarbowe		
5. Amortyzacja		
a) nieruchomości		
b) ruchomości	385,13	385,13
6. Odpisy na dłużnikach		1.881,16
7. Różnice kursowe na rachunkach w walutach obcych		
8. Różnice kursowe na papierach wartośc. .		
9. Różne		
10. Dotacja na rzecz fund. wyrównawczego		
11. Nadwyżka		
Razem . .		40.719,53

Zyski.

	Zł.	Zł.
1. Odsetki pobrane i dopisane		
a) od weksli	24.236,78	
b) od rachunków bieżących . . .		
c) od pożyczek terminowych na zastaw .	1.181,81	
d) od pożyczek na skrypty dłużne . .	2.102,48	
e) od pożyczek i wierzytelności hipoteczn.		
f) od papierów wartościowych . . .	155,54	
g) od K. K. O. i Banków	79,84	
h) różne inne	2.030,64	29.787,09
2. Prowizje pobrane		8.199,04
3. Różnice kursowe na rachunkach w walutach obcych		
4. Różnice kursowe na papierach wartośc. .		122,94
5. Dochód netto z nieruchomości . . .		
6. Odzyskane straty		
7. Opłaty na koszty administracji . . .		
8. Różne dochody		
9. Odpis z funduszu wyrówn. na pokrycie strat kurs.		
10. Strata		2.610.46
Razem . .		40.719,53

Naczelnik Zarządu (—) H. Rosłoniewski
Dyrektor (—) K. Dyło

Przewodniczący Komisji Rewizyjnej (—) A. Henrici
Członek Komisji Rewizyjnej (—) M. Okołow-Zubkowski

Buchalter (—) M. Malinowski

BILANS ROCZNY NETTO NA DZIEŃ 31 GRUDNIA 1934 R.
KOMUNALNEJ KASY OSZCZĘDNOŚCI POWIATU SŁONIMSKIEGO W SŁONIMIE.

Stan czynny.

	W tem w wal. obcych Zł.	Zł.	Zł.
1. Kasa i sumy do dyspozycji:			
a) gotowizna		10.020,50	
b) pozost. w Banku Polskim i P. K. O.		2.881,41	12.901,91
c) pozostałość w Bankach Państwowych i Komunalnych			
d) pozostałość w innych K. K. O.			
e) bony inwestycyjne			
2. Kupony			
3. Waluty obce			
4. Papiery wartościowe:			
a) bilety skarbowe			
b) papiery państwowe		9.540,50	
c) listy zastawne i obligacje			
d) obligacje Związków Komunalnych			
e) akcje Banku Polskiego, akcje i udziały w Bankach Komunalnych		6.555,—	16.095,50
5. Banki i K. K. O. „Loro"			3 771.41
6. Banki i K. K. O. „Nostro"			
7. Weksle zdyskontowane			
8. Pożyczki wekslowe (652 kont)			276.098,92
9. Weksle protestowane			
a) poch. z dysk. i poż. wek. (405 kont)			147.648,02
b) pochodz. z innych kredyt.* (....kont)			
10. Rachunki bieżące otwartego kredytu:			
a) zabezp. papierami wartościowemi			
b) zabezpieczone hipoteką* (.... kont).			
c) zabezpieczno wekslami i inn. wartościami (14 kont)		206.844,10	206.844,10
11. Pożyczki terminowe na zastaw:			
a) papierów wartościowych i książeczek oszczędności (8 kont)		595,—	595,—
b) innych wartości* (.... kont)			
c) pożyczki zakładu zastawniczego			
12. Pożyczki na skrypty dłużne			
13. Pożyczki hipoteczne			
14. Należności z tyt. układów konwersyjnych zatwierdz. przez Komitet Konwersyjny Banku Akceptacyjnego (36 kont)			199.578,40
15. Odsetki zaległe			
16. Nieruchomości			
17. Ruchomości			10.653,92
18. Różne			7.051,15
19. Sumy przechodnie (rozliczenia międzyokresowe)			5.257,25
20. Straty:			
a) z lat ubiegłych			
b) za rok sprawozdawczy			
Razem			886.495,58
21. Depozyty			324.097,74
22. Udzielone gwarancje			304.033,—
23. Inkaso			57.208,57
24. Akcepty Banku Akceptacyjnego			117.695,—
25. Pokrycia Funduszu Emerytalnego			
Ogółem			1.689.529,89

Stan bierny.

	W tem w wal. obcych Zł.	Zł.	Zł.
1. Kapitał zakładowy			100.000,—
2. Fundusz zasobowy			7.604,42
3. Fundusze specjalne:			
a)			
b)			
4. Fundusz wyrównawczy			6.673,86
5. Fundusz amortyzacji nieruchomości			
6. Wkłady oszczędnościowe instytucyj państwowych, samorządowych i innych prawno - publicznych			
a) bezterminowe (1 konto)		296,—	
b) terminowe (6 kont)		89.197,26	89.493,26
7. Wkłady oszcz. osób fizycznych i prawno-prywat.:			
a) bezterminowe (235 kont)		50.484,87	
b) termin. na 3 m. i war. (844 kont)	23871,74	160.366,14	210.851.01
c) terminowe ponad 3-miesiące i warunkowe			
8. Rachunki bieżące:			
a) instytucyj państwowych, samorządowych i inn. prawno-publ. (16 kont)		12.607,08	
b) osób fizycznych i firm prywatnych		10.727,23	23.334,31
9. Salda kredytowe rachunków otwartego kredytu			2,73
10. Zobowiązania inkasowe			74,75
11. Redyskonto weksli:			
a) w Banku Polskim		6.395,—	
b) w Bankach Państwowych		59.828,—	
c) w Bankach Komunalnych i K. K. O.		38.592,—	104.815,—
d) w innych instytucjach kredytowych.			
12. Dyskonto akceptów Banku Akceptac.			117.695,—
13. Zastaw papierów wartościowych			
14. Kredyty udzielone Kasie:			
a) przez Bank Polski			
b) przez Banki Państwowe			202.846,—
c) przez Banki Komunalne i K. K. O.			
d) przez inne instytucje			
15. Banki i K. K. O. „Loro"			65,—
16. Banki i K. K. O. „Nostro"			
17. Przekazy na Kasę			
18. Zobowiązania hipoteczne			
19. Różne			12.098,88
20. Sumy przechodnie (rozlicz. międzyokr.)			7.383,46
21. Nadwyżki:			
a) z lat ubiegłych			
b) za rok sprawozdawczy			3.557,90
Razem			886.495,58
22. Różni za depozyty			324 097,74
23. Zobow. z tytułu udzielonych gwarancyj.			304.033,—
24. Różni za inkaso			57.208,57
25. Bank Akceptacyjny			117.695,—
26. Fundusz Emerytalny			
Ogółem			1.689.529,89

RACHUNEK STRAT I ZYSKÓW ZA 1934 ROK.

Straty.

	Zł.	Zł.
1. Odsetki wypłacone i dopisane		
a) od wkładów oszczędnościowych	16.094,15	
b) od rachunków bieżących	3.302,54	
c) od redyskonta weksli	11.362,87	
d) od zastawu papierów i od kredytów udzielonych Kasie	13.156,41	
e) różne inne	774,73	44.690,70
2. Prowizje wypłacone		59,75
3. Koszty administracyjne		
a) wydatki osobowe	28.190,30	
b) świadczenia socjalne	2.269,01	
c) wydatki rzeczowe	11.229,48	41.688,79
4. Podatki i opłaty skarbowe		484,39
5. Amortyzacja		
a) nieruchomości		
b) ruchomości		1.189 32
6. Odpisy na dłużnikach		
7. Różnice kursowe na rachunkach w walutach obcych		
8. Różnice kursowe na papierach wartościowych		
9. Różne		452,87
10. Dotacja na rzecz fund. wyrównawczego		762,—
11. Nadwyżka		3.557,90
Razem		92.886,72

Zyski.

	Zł.	Zł
1. Odsetki pobrane i dopisane		
a) od weksli	50.923.31	
b) od rachunków bieżących	25.485,27	
c) od pożyczek terminowych na zastaw	181,40	
d) od pożyczek na skrypty dłużne		
e) od pożyczek i wierzytelności hipoteczn.		
f) od papierów wartościowych	390,90	
g) od K. K. O. i Banków	5.440,78	
h) różne inne	4.208,68	86.630,34
2. Prowizje pobrane		3.447,89
3. Różnice kursowe na rachunkach w walutach obcych		
4. Różnice kursowe na papierach wartośc.		762,—
5. Dochód netto z nieruchomości		
6. Odzyskane straty		309,65
7. Opłaty na koszty administracji		236,84
8. Różne dochody		1.500,—
9. Odpis z funduszu wyrówn. na pokrycie strat kursowych		
10. Strata		
Razem		92.886,72

Buchalter: (—) A. Łaszczewski
Dyrektor: (—) St. Urbański
Naczelnik Zarządu: (—) W. Jelski
Członkowie Zarządu: (—) K. Widuchowski
(—) Gołoński

Przewodniczący Komisji Rewizyjnej:
(—) W. Bosiacki
Członkowie Komisji Rewizyjnej:
(—) B. Siedun
(—) Ch. Rabinowicz